

ตำราดูลักษณะแมวและนก
ฉบับ
สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์

ะนก

ปวเรศวริยาลงกรณ์

ตำราดูลักษณะแมวแ

ฉบับ

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา

คำนำ

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ เป็นพระมหาเถระที่ทรงพระเกียรติคุณทั้งในฐานะทรงดำรงสมณฐานันดรเป็นองค์สกลมหาสังฆปริณายก ปธานาธิบดีแห่งพระสงฆ์ทั่วราชอาณาจักร ทั้งในฐานะนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาและวิทยาการอื่น ๆ อีกหลายประการ ซึ่งล้วนเป็นคุณูปการแก่การพระศาสนาและชาติบ้านเมือง

ในฐานะองค์สกลมหาสังฆปริณายก พระองค์ที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ สมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ พระองค์นั้นได้ทรงบริหารการคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามครรลองพระธรรมวินัยและจารีตประเพณี ได้ทรงริเริ่มธรรมเนียมอันดีขึ้นในคณะสงฆ์หลายอย่าง เป็นต้นว่า

ต้นพรรษา ทรงนัดพระเถรานุเถระจากวัดต่าง ๆ ไปนมัสการพระพุทธมหามณีรัตนปฏิมากรและไหว้พระสวดมนต์ ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระมหากษัตริย์ และเป็นสิริมงคลแก่บ้านเมือง ซึ่งได้เป็นประเพณีปฏิบัติสืบมาจนทุกวันนี้

เมื่อหมดหน้ากฐิน ทรงนัดพระเถรานุเถระและพระภิกษุสามเณรไปนมัสการพระปฐมเจดีย์ อันเป็นพระเจดีย์สำคัญของไทย เพื่อเป็นการเจริญพุทธานุสติ เป็นเหตุให้มีธรรมเนียมนมัสการพระปฐมเจดีย์เป็นการประจำปีสืบมาจนทุกวันนี้

ในฐานะนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนา ได้ทรงค้นคว้าสอบสวนเรื่องประมาณบาตร ขนาดจีวร และคัดพระสุคตจากพระบาลีและคัมภีร์อรรถกถาฎีกาทั้งหลาย จนได้ข้อยุติวางเป็นแบบอย่างดังที่ใช้กันอยู่ในคณะธรรมยุตสืบมา

ได้ทรงสอบสวนวินิจฉัยเกี่ยวกับวินัยปฏิบัติในข้อที่ยังเคลือบแคลงสงสัย เช่น เรื่องกหาปณะ ศิลานิมิต กฐินัตถารวิธี จนเป็นที่กระจ่างชัดและวางเป็นแบบแผนไว้ดังที่ใช้ปฏิบัติและอ้างอิงกันต่อมา

ในด้านวิทยาการอื่น ๆ สมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ พระองค์นั้น ทรงพระปรีชาชำนาญในหลายด้าน เป็นต้นว่า

ทรงพระปรีชาในการออกแบบสิ่งก่อสร้าง ดังเช่น องค์พระปฐมเจดีย์ ซึ่งแต่เดิมนั้นเป็นพระเจดีย์ขนาดย่อม พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์จะบูรณะสร้างเสริมให้เป็นพระมหาเจดีย์ จึงทรงพระกรุณาโปรดให้สมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ พระองค์นั้นออกแบบถวาย การบูรณะสร้างเสริมพระปฐมเจดีย์จึงสำเร็จเรียบร้อยดังที่ปรากฏให้เห็นอยู่ทุกวันนี้

ทรงพระปรีชาและสนพระทัยในโบราณคดีและประวัติศาสตร์ ทรงรวบรวมอักษรจารึกโบราณที่พบในที่ต่าง ๆ ในประเทศไทยไว้เป็นอันมาก และทรงศึกษาค้นคว้าจนสามารถอ่านศิลาจารึกภาษาเขมรโบราณได้ ทั้งได้ทรงนิพนธ์เรื่องพงศาวดารและประวัติศาสตร์ไว้หลายเรื่อง ซึ่งเป็นเรื่องที่มีคุณค่าต่อการศึกษา

ในทางภาษา สมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ พระองค์นั้น ทรงพระปรีชาสามารถทั้งในภาษาไทยและภาษาบาลี ในด้านภาษาไทย พระองค์ได้ทรงนิพนธ์เรื่องต่าง ๆ ไว้มากทั้งที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง และทรงพระปรีชาสามารถเป็นพิเศษในด้านร้อยกรอง เพราะพระนิพนธ์ภาษาไทยของพระองค์ส่วนใหญ่ ยกเว้นพระธรรมเทศนาและคำสอนคดีบางเรื่อง ทรงนิพนธ์ไว้ในรูปร้อยกรองเกือบจะทั้งนั้น

ในด้านภาษาบาลี ก็นับว่าพระองค์เป็นปราชญ์ทางภาษาบาลีที่โดดเด่นพระองค์หนึ่งในยุคกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งมีอยู่จำนวนไม่กี่ท่าน สมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ พระองค์นั้น ได้ทรงนิพนธ์เรื่องต่าง ๆ เป็นภาษาบาลีไว้มาก มีทั้งเรื่องสั้นและเรื่องยาว ที่นับว่าสำคัญและมีชื่อเสียง คือ สุคตวิทัตถิวิธาน วิธีกำหนดคัมภีร์พระสุคต อันเป็นเรื่องที่มีชื่อเสียงเลื่องลือไปถึงลังกา และได้รับการแปลเป็นภาษาลังกาและพิมพ์เผยแพร่เป็นครั้งแรกในประเทศลังกา เมื่อกว่า ๑๐๐ ปีมาแล้ว

นอกจากนี้ สมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ พระองค์นั้น ยังทรงรวบรวมและรักษาไว้ซึ่งภูมิปัญญาไทยในด้านต่าง ๆ อีกมาก เช่น ทรงรวบรวมตำรายาโบราณของไทยที่ได้รับการพิมพ์เผยแพร่อย่างแพร่หลาย ในชื่อว่า ตำรายาพิเศษของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ ทรงรวบรวมตำราโบราณเกี่ยวกับคน สัตว์ พืชพรรณไม้ และธรรมชาติวิทยาอื่น ๆ ของไทยไว้อีกเป็นจำนวนมาก

ทรงสนพระทัยในเรื่องวิทยาศาสตร์และทรงศึกษาค้นคว้าในเรื่องวิทยาศาสตร์ไว้หลายเรื่อง เช่น ทรงเก็บสถิติเรื่องน้ำฝนในประเทศไทยไว้ถึง ๔๐ ปีเศษ พร้อมทั้งทรงบันทึกไว้เรียกว่า จดหมายเหตุปริมาณน้ำฝน ทรงศึกษาเรื่องดาวหาง ดาวตก พร้อมทั้งทรงนิพนธ์คำอธิบายให้ชาวเมืองเข้าใจเรื่องเหล่านั้นอย่างถูกต้องตามหลักเหตุผลและตามความรู้ทางวิทยาศาสตร์

ประการสำคัญ สมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ พระองค์นั้น ทรงเป็นที่เคารพสักการะของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศานุวงศ์เป็นอย่างยิ่ง เพราะทรงเป็นที่ปรึกษาทั้งทางคดีโลกและทางคดีธรรม ทั้งทางราชการแผ่นดินและการส่วนพระองค์

ด้วยพระกรณียะและพระคุณูปการดังกล่าวแล้ว สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ จึงเป็นพระมหาเถระผู้ทรงพระเกียรติประวัติและพระเกียรติคุณยิ่งใหญ่พระองค์หนึ่งของไทย ควรที่คณะสงฆ์และพุทธศาสนิกชนทั่วไปจักได้สำนึกเทิดทูนและประกาศเกียรติคุณของพระองค์ให้เป็นที่ปรากฏแผ่ไพศาลตลอดไป

ด้วยสำนึกในพระเกียรติคุณและพระคุณูปการดังกล่าวแล้ว ในวาระครบ ๒๐๐ ปี วันประสูติของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ เมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๕๒ วัดบวรนิเวศวิหาร พร้อมพระประยูรญาติ จึงได้จัดงานเทิดพระเกียรติประกอบด้วย การบำเพ็ญกุศลถวาย การจัดนิทรรศการเทิดพระเกียรติ การสร้างสิ่งมงคลสักการะเป็นพระอนุสรณ์ และการจัดพิมพ์บทพระนิพนธ์เผยแพร่เทิดพระเกียรติ

สำหรับการจัดพิมพ์บทพระนิพนธ์เผยแพร่เทิดพระเกียรติในครั้งนั้น ได้เลือกพิมพ์พระนิพนธ์ ๔ เล่ม คือ

๑. สุคตวิทัตถิวิธาน วิธีกำหนดคดีบพระสุคต ทั้งภาคภาษาบาลีและภาคภาษาไทย เรื่องนี้เคยพิมพ์เผยแพร่มาแล้ว ๓ ครั้ง ครั้งนี้นับเป็นการพิมพ์ครั้งที่ ๔

๒. ลลิตพงศาวตารเหนือ เรื่องนี้เคยพิมพ์เผยแพร่แล้วหลายครั้งเช่นกัน ครั้งนี้นับเป็นครั้งที่ ๔

๓. ตำรายาพิเศษ พร้อมทั้งพระนิพนธ์เบ็ดเตล็ดบางเรื่อง เรื่องนี้มีการพิมพ์เผยแพร่ในโอกาสต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย จนกำหนดไม่ได้ว่าพิมพ์มาแล้วกี่ครั้ง

๔. ธรรมกถา รวมพระธรรมเทศนา ๓ เรื่อง คือ จตุราริยสัจกถา กรรมวิภาคกถา และพรหมจริยกถา ๒ เรื่องแรกนั้นเคยพิมพ์เผยแพร่มาแล้วหลายครั้ง ส่วนเรื่องที่ ๓ พิมพ์ครั้งนี้เป็นครั้งแรก โดยคัดจากต้นฉบับตัวเขียน

พระนิพนธ์ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ ยังมีอีกมากที่ยังไม่เคยจัดพิมพ์เผยแพร่ในครั้งนี้จึงได้จัดพิมพ์ เรื่อง มัชชารนีติ คือตำราดูลักษณะแมว ซึ่งทรงนิพนธ์ไว้เป็นภาษาบาลี ต้นฉบับเป็นสมุดไทยขาวปกดำ

เรื่องมัชชารนีตินี้ ทรงอธิบายไว้ในตอนต้นเรื่องว่า “ตำราแมวนี้แล ปรากฏอยู่ในกรุงศรีอยุธยา ท่านรจนาไว้เป็นภาษาไทย ประดิษฐานไว้ในบุรีอันประเสริฐ... ข้าฯ แปลภาษาไทยกลับเป็นภาษามคธ” ในพระนิพนธ์เรื่องนี้ ทรงกล่าวถึงแมวดีที่เรียกว่า แมวคุณ ไว้ ๒๖ ชนิด และกล่าวถึงแมวไม่ดีที่เรียกว่า แมวโทษ ไว้ ๑๒ ชนิด รวมเป็นแมวทั้งหมด ๓๘ ชนิด แต่ไม่พบตำราแมวไทยสมัยอยุธยาที่ทรงนำมาเป็นต้นฉบับในการแปลกลับเป็นภาษาบาลี

แต่ได้พบสมุดไทยขาวปกดำอีกเล่มหนึ่ง เป็นตำราดูลักษณะแมว นกเขา และนกกระทารวมกัน ในส่วนตำราดูลักษณะแมวนั้นได้เทียบดูกับตำราดูลักษณะแมว ที่พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ สมเด็จพระพุฒาจารย์ พุทธสรมหาเถระวัดอนงคาราม เมื่อพุทธศักราช ๒๔๐๐ พบว่าเป็นเรื่องเดียวกัน คือกล่าวถึงแมวดีและแมวไม่ดี รวม ๒๓ ชนิด เป็นแมวดี ๑๗ ชนิด และแมวไม่ดี ๖ ชนิด แต่ถ้อยคำในเนื้อหาซึ่งแต่งเป็นโคลงนั้น มีคำบางคำต่างกันไปบ้าง และรูปแมวที่ประกอบกับคำอธิบายแต่ละชนิดนั้น รูปลักษณะก็เหมือนกัน แต่กิริยาอาการต่างกัน คงเป็นเพราะต่างคนต่างเขียน แสดงว่าเป็นเรื่องที่ได้มาจากแหล่งเดียวกัน แต่ต่างคนต่างคัดลอก จึงมีคำบางคำต่างกันไปบ้าง

ตำราดูลักษณะแมวทั้ง ๒ ฉบับดังกล่าวนี้ เมื่อเทียบมัชชารนีติของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์แล้ว ก็พบว่ามีเนื้อหาเค้าเดียวกัน ต่างแต่ในมัชชารนีติกล่าวถึงแมวทั้ง ๒ ประเภทพิสดารกว่า คือ ทั้ง ๒ ฉบับ กล่าวถึงแมวคุณ ๑๗ ชนิด แต่ในมัชชารนีติกล่าวไว้ถึง ๒๖ ชนิด ทั้ง ๒ ฉบับกล่าวถึงแมวโทษ ๗ ชนิด แต่ในมัชชารนีติกล่าวไว้ถึง ๑๒ ชนิด

ส่วนตำราดูลักษณะนกเขาและนกกระทานั้น ยังไม่เคยพบที่ไหนมาก่อน

ทั้ง ๓ เรื่อง คือ ตำราดูลักษณะแมว นกเขา และนกกระทา ดังกล่าวนี้ ไม่ปรากฏว่าใครเป็นผู้ร้าง แต่ปรากฏในตอนท้ายของสมุดว่า "ข้าพเจ้ามีนานฉายาว่า ศรีคุตโต,. ได้คัดจัดเรียงแล้ว แต่วันที่ ๒๑ สิงหาคม ร.ศ. ๑๓๐ (พ.ศ. ๒๔๕๔) วัน ๒๙ ๑๒ ค่ำปีกุน ๑๒๗๓" สมุดดังกล่าวนี้ได้เก็บรักษาไว้ในพระตำหนักเดิม ที่ประทับของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ มาแต่เดิม ฉะนั้น ในที่นี้จึงเรียกว่า ฉบับ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ และทางวัดเห็นว่าเป็นตำราโบราณ อันแสดงถึงภูมิปัญญาของบรรพชนไทย จึงควรที่จะอนุรักษ์ไว้และเผยแพร่ให้กว้างขวางออกไป จึงได้จัดพิมพ์รวมกับพระนิพนธ์เรื่อง มัชชารนีติ ในครั้งนี้

วัดบวรนิเวศวิหาร

๒๔ กันยายน ๒๕๕๔

สารบาญ

	หน้า
คำนำ	๓
มัชฌารนีติ พระนิพนธ์ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์	๑๑
คำแปลมัชฌารนีติ	๔๖
ตำราดูลักษณะแมวและนก ฉบับ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์	๑๐๐

มัชฌารนีติ

พระนิพนธ์

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์

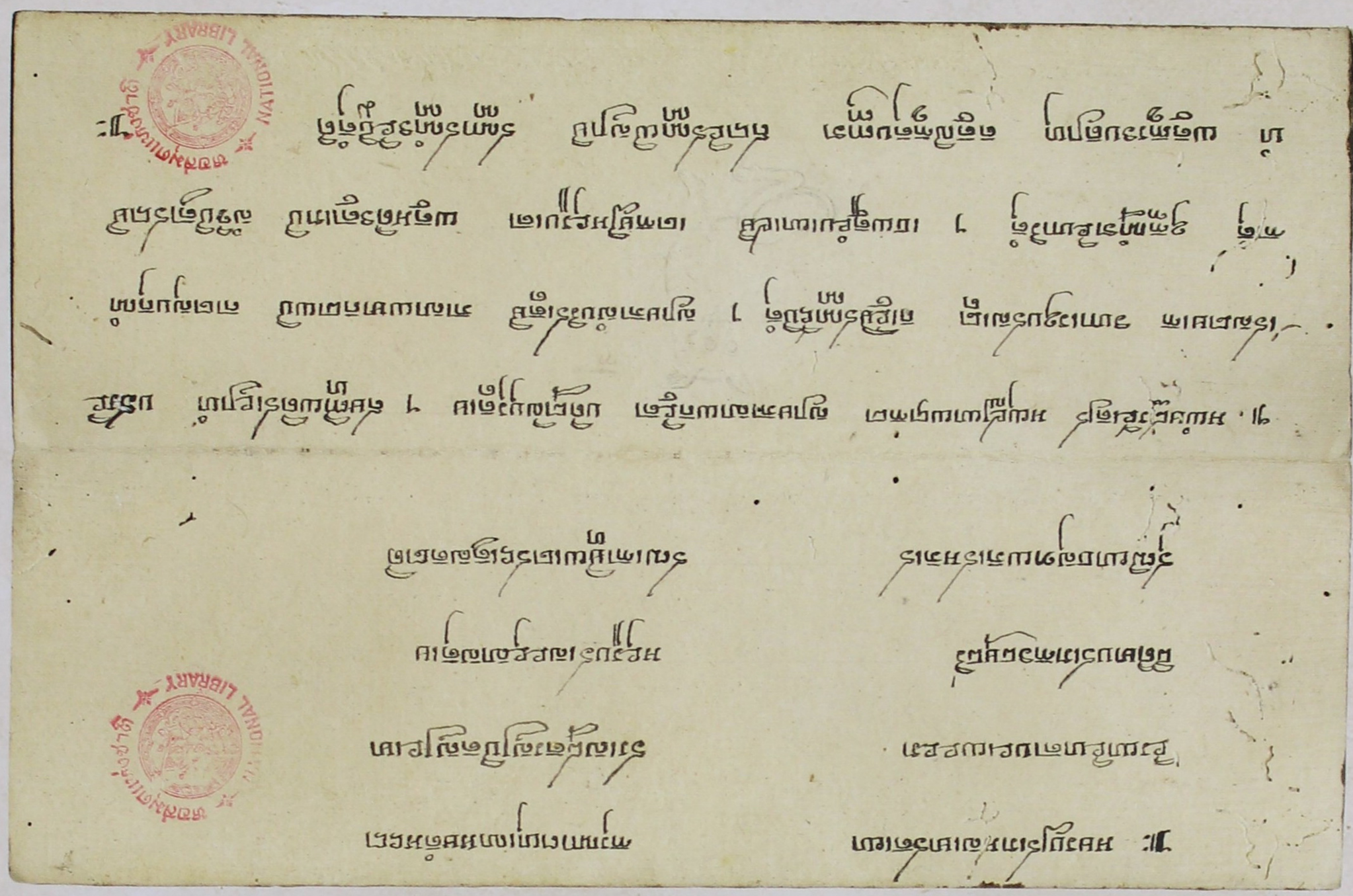

ฯะ อมรปฺปวโร อมโร วต โย
กฺรุณาพหุโล อมตำ อทฺทา
นิรยา นิหตา ปน เยน นรา
วรเสฏฺฐตรสฺสปิ ตสฺส นโม
จิติมา ปวโร กวิธมฺมธรี
อนุรูปวเสนนุสาสตุ เม
วุฒิยา จ สุขาย จ ภเว อภเว
วฒโกมฺหิ ยโถวทตฺเวส ตถาติ

ฯ อยำ มชฺชารนีเตฺยว
สฺยามภาสาย คนฺถิตา
อิมญฺหิ ยติวงฺโสหำ
วิหาเร อุปวสนฺโต
สฺยามภาสำ ปริวตฺเตมิ
คาถาสุ ปคุณำ กาตุำ
เจ ยตฺถูนำ ปโยเชมิ
ยตฺถ อตีวตฺถาโรปิ
ยตฺถกฺขรวิปตฺยาหุ
อิทานิ วณฺณยิสฺสามิ

อยุชฺฌมยาย ปากฏา
ปติฏฺฐาสิ ปุรุตฺตเม ฯ
ปวรนิเวสนามเก
คนฺเถมิ วณฺณทีปิตุำ ฯ
ภาสาย มาคธายปิ
อุกฺกณฺจำ วา นิหาริตุำ ฯ
โถกมฺปิ อนุรูปโต
สิกฺขิปิตฺวา วทามิหำ ฯ
ตตฺถ สิกฺขตุ ปณฺฑิจฺจา
วณฺณาวณฺณำ วินิจฺฉินฺตุ ฯะ

ชนิดที่หนึ่ง

ꣳ ยสฺส กณฺณา จุโภทาตา จตุ ปาทา ตเถว จ
จนฺทปีตานิ จกฺขูนิ สพฺพกามทโท อยํ
โย จิมํ ปริโปเสติ สพฺพเวปุลฺลิโก สิยา
ยญฺเจ กิจฺจํ ปโยเชยฺย ตนฺตํ โหติ มหปฺผลํ
ตสฺมึ มเตปิ มชฺชาเร ตํ นิทเหยฺย สามิโก
ตตฺถตตฺเถว จกฺขูนิ เสลฏฺฐิญฺจ คเวสิตุํ
โน เจ ลเภถ ยํกิญฺจิ ปูเชยฺยฏฐีนิ ปาลโก
สมฺปวตฺเต พลีกมฺเม เสฏฺฐิฐานํ ลภิสฺสติ ꣳ

ปฐโม ꣳะ

ชนิดที่สอง

ฯ กณฺหานิ จกฺขูนิ จ ยสฺส โหนฺติ
ชิวฺหา จ โลมานิ นขานิ จาปิ
สฺวายญฺหิ เสฏฺโฐ ธนโภคินาโม
โย จาปิ ลทฺธา ปริโปสเย ตำ
ทาสาทิกำ วา นิธิกุมฺภิโย วา
ลเภยฺย เวโส วรเสฏฺฐจิฉานนฺต ฯ
ทูติโย ฯะ

ชนิดที่สาม

ชนิดที่๔

ฯ ยมฺหิ กาเล อิตฺถิยา วา ปุริสสฺส วา สกลสรีรปฏิจฺฉาทิกา กาฬวตฺถิ ปาตุภวติ ฯ

ชนิดที่ห้า

ชนิดที่หก

ฯ โย โกจิ นวโสฺวทาโต กณฺหกาเยฺวส เตชสี
โย เจ ตำ ปริโปเสติ ยสสฺสี สพฺพทา สเวติ ฯ
ปญฺจโม ฯ
ฯ ตามฺพโลมาสทิโสว โลมวณฺโณ ภเวยฺยปิ
เตชสี มงฺคลิกายำ วิญฺญู โปเสยฺย อีทิสำ
ยสำ ทาสำ หิรญฺญาทึ จานนฺตรำ ลเภยฺย โสติ ฯ
ฉฏฺโจ ฯ

ชนิดที่เจ็ด

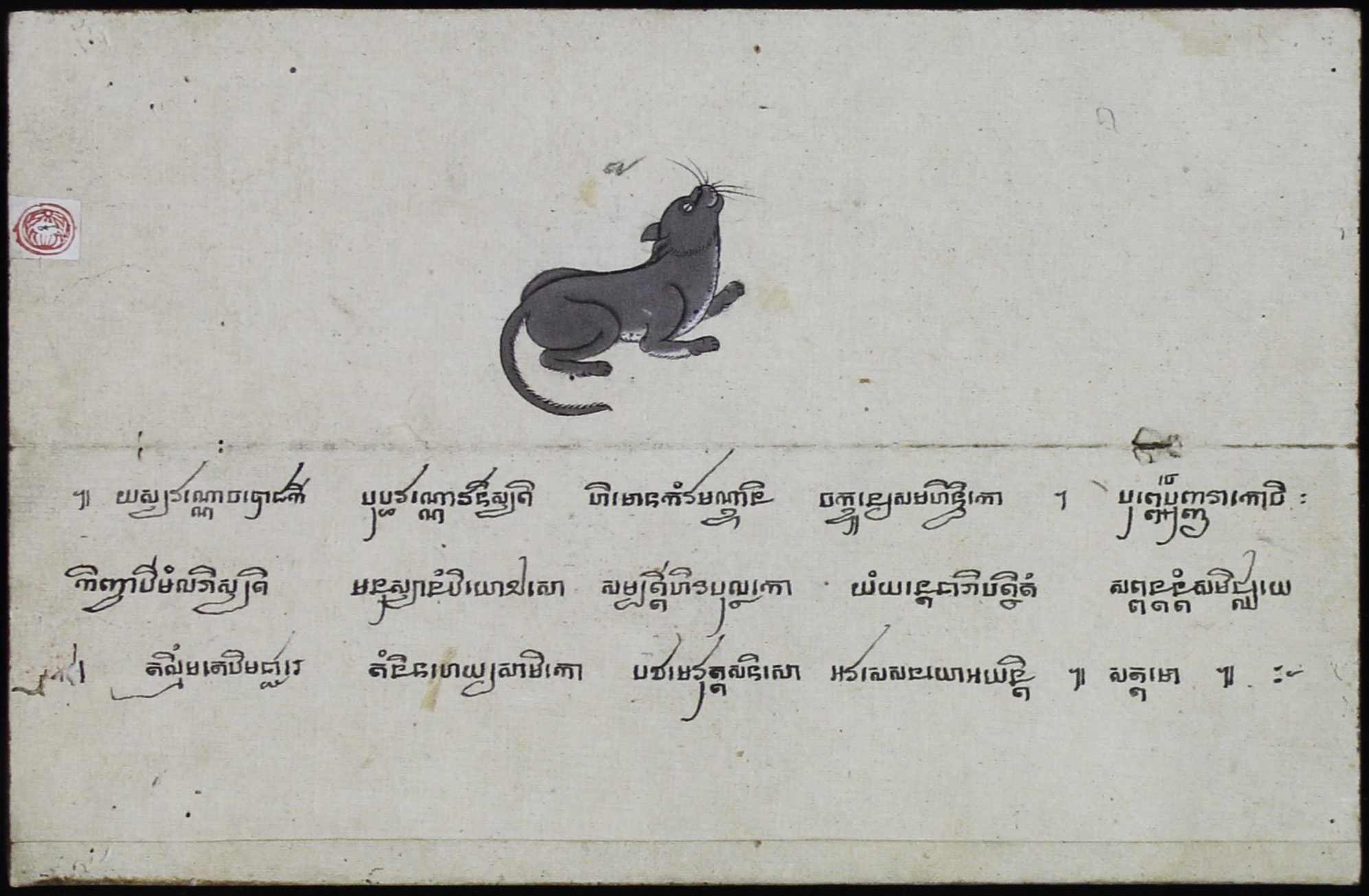

ฯ ยสฺส วณฺโณ จ โปฏกี ปุปฺผวณฺโณว ทิสฺสติ
หิโมทกํว มณฺฑานิ จกฺขูเนฺยส มหิทฺธิโก ฯ
ปุพฺเพ จ ปุญฺญวา โกจิ กิญฺจาปีมํ ลภิสฺสติ
มนุสฺสานํ ปิโย เอโส สมฺปตฺตีหิ วิปุลฺลโก
ยํ ยนฺเตนาภิปตฺถิตํ สพฺพนฺตนฺตํสมิชฺฌเย ฯ
ตสฺมึ มเตปิ มชฺชาเร ตํ นิทเหยฺย สามิโก
ปฐเม วุตฺตสทิโส อวเสสนโย อยนฺติ ฯ

สตฺตโม ฯ

ชนิดที่แปด

ฯ เสตสพฺพาวยโว โย ปารโท วิย จกฺขุมา
ยสฺส ฆเรธิวสิตฺถ ตสฺมีปิ ถาวรํ ธนํ
อโถ ยโส จ สุขญฺจ สพฺพกาลํ สิยา หเวติ ฯ
อฏฺฐโม ฯ

ชนิดที่เก้า

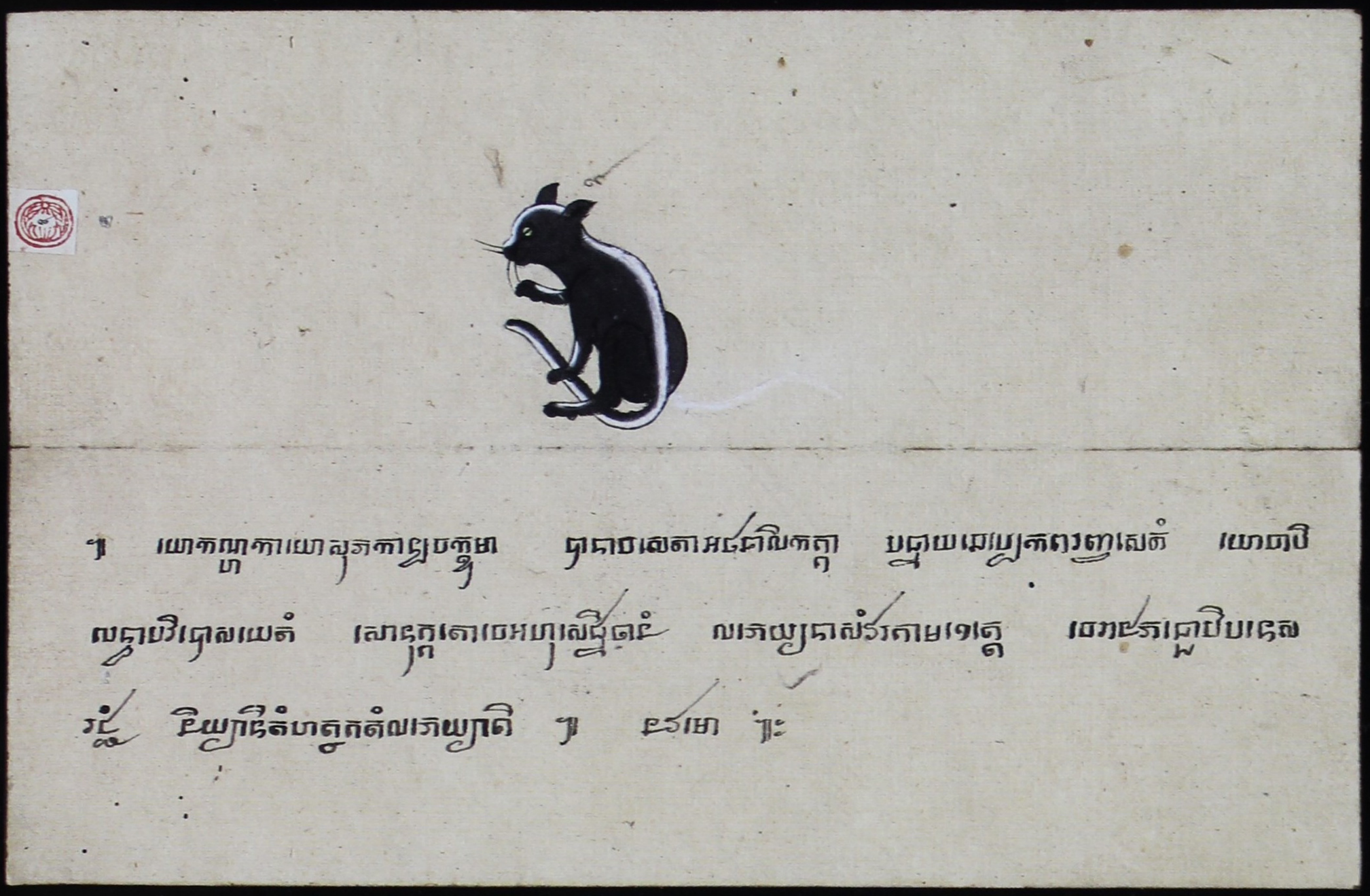

ฯ โย กณฺหกาโย สุภกาฬจกฺขุมา
ปาทา จ เสตา อถ นาสิกคฺคา
ปฏฺฐาย เฉปฺเปกตรญฺจ เสตํ
โย จาปิ ลทฺธา ปริโปสเย ตํ
โส ทุคฺคโต เจ อหุ เสฏฺฐิฐานํ
ลเภยฺย ทาสํ วรคามเขตฺเต
เจ ราชภฏฺโฐปิ ปเทสรชฺชํ
นิยฺยาทิตํ หตฺถคตํ ลเภยฺยาติ ฯ
นวโม ฯะ

ชนิดที่สิบ

ชนิดที่สิบเอ็ด

ฯ ปิฏฺจิมชฺเฌ จ กมฺมาสา องฺสกูฏนฺตเรปิ จ
อยํ โส คุณสมฺปนฺโน สิริธโร เตชสีติ ฯ
ทสโม ฯะ

ฯ เฉปฺปมูเล จ กมฺมาสา ปิฏฺจิมชฺเฌ จ โหนฺติปิ
อยํ โส สิริยายุตฺโต วุฒิยา ปรโม สุเวติ ฯ
เอกาทสโม ฯ

ชนิดที่สิบสอง

ชนิดที่สิบสาม

ฯ ยสฺส กณฺโจปิ กมฺมาโส โภคราสิวฺหโย อยํ
โย อิมํ ปริโปเสติ มหาโภคี ภเวยฺย โสติ ฯ
ทฺวาทสโม ฯะ

ฯ ยสฺส ลลาตกมฺมาโส เตชสี คุณฺณวา อยํ
โย จิมํ ปริโปเสติ ปภาวพหฺโลว โสติ ฯ
เตทสโม ฯ

ชนิดที่สิบสี่

ชนิดที่สิบห้า

ฯ มตฺถเก ยสฺส กมฺมาโส โส ปภาวมฺหุตฺตโม
น วุตฺโต อณุวิเสโส เอวํ ชาเนยฺย ปณฺฑิโตติ ฯ
จุทฺทสโม ฯะ

ฯ มตฺถเก ปิฏฺจิมชฺเฌ จ กมฺมาสา โหนฺติ ยสฺสปิ
โส นานาคุณสมฺปนฺโน สุวณฺณภาชนํ วิยาติ ฯ
ปณฺณารสโม ฯะ

ชนิดที่สิบหก

ชนิดที่สิบเจ็ด

ชนิดที่สิบแปด

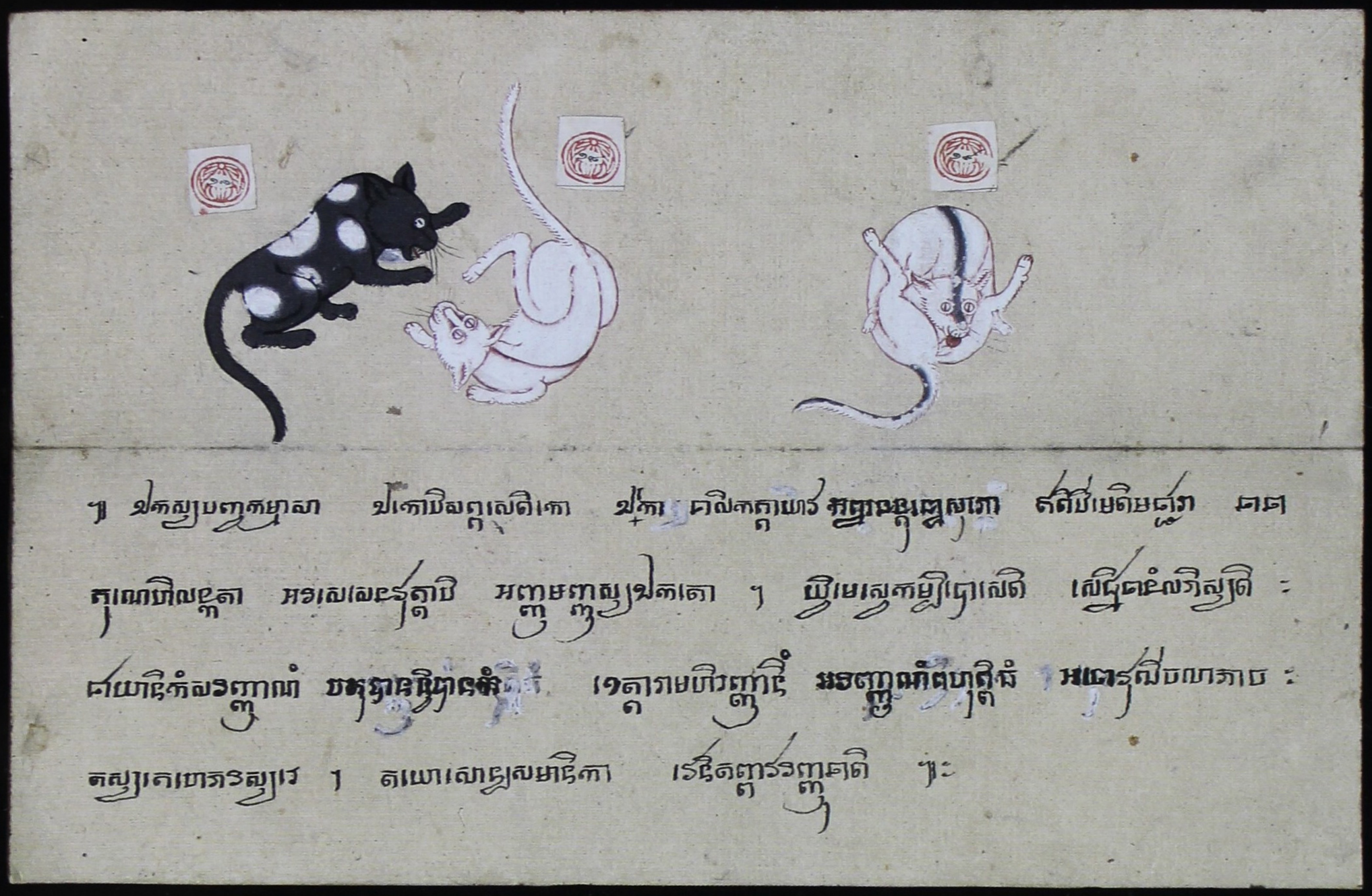

ฯ เอกสฺส ปญฺจ กมฺมาสา เอโกปิ สพฺพเสติโก
เอโก นาสิกคฺคา ยาว กพฺพรนงฺคุฏฺเฐ สุโภ
อิติปิเมติ มชฺชารา นานาคุเณหิ ลงฺกตา
อวิเสเสน วุตฺตาปิ อญฺญมญฺญสฺส เอกโต ฯ
ยฺวิเมเสฺวกมฺปิ โปเสติ เสฏฺฐิฐานํ ลภิสฺสติ
ชายาทิกํ สวิญฺญาณํ จตุปาททฺวิปาทกํ
เขตฺตารามหิรญฺญาทึ อวิญฺญาณํ พหุพฺพิธํ
อโถ วุฒี จ ลาภา จ ตสฺส เคเห ภวิสฺสเร ฯ
ตโย โสฬสมาทิกา เวทิตพฺพา วรญฺญุนาติ ฯะ

ชนิดที่สิบเก้า

ชนิดที่ยี่สิบ

ฯ โย โอทาตจตุปฺปาโท อุจฺจกุลสฺส กปฺปติ
ราชกุลานุพนฺธสฺส ตํปิ กุลํ สุวุฑฺฒิกํ ฯ
เอกูนวีสติโม ฯ

ฯ โย จ กมฺมาสนาภีปิ นาวิกสฺเสว กปฺปติ
สมุทฺเท วิจรนฺตสฺส มหาลาภิสฺส วุฑฺฒิโน ฯ
วีสติโม ฯ

ชนิดที่ยี่สิบเอ็ด

ชนิดที่ยี่สิบสอง

ฯ คิวายํ ยสฺส กมฺมาโส ตํ สูโปเสยฺย ปณฺฑิโต
สูวณฺณภาชนญฺเจว ยสาทึ จ ลภิสฺสตีติ ฯ

ฯ เอกวีสติโม ฯ

ฯ นาสิคฺเค ยสฺส กมฺมาโส โปเสตพฺโพ สุวิญฺญนา
สูวณฺณาสฺสาทินานคฺคํ ยาวชีวํ ลภิสฺสติ ฯ

พาวีสติโม ฯ

ชนิดที่ยี่สิบสาม

ชนิดที่ยี่สิบสี่

ปฏิจฺจสมุปฺปาทนฺติ ฯ ปฏิจฺจสมุปฺปาทนฺติ เกนฏฺเฐน ปฏิจฺจสมุปฺปาทนฺติ ฯ ปจฺจยุปฺปาทนฏฺเฐน ปฏิจฺจสมุปฺปาทนฺติ ฯ ปจฺจยธมฺมานเมตฺตเมวิทนฺติ ฯ ปจฺจยธมฺมานเมตฺตเมวิทนฺติ เกนฏฺเฐน ปจฺจยธมฺมานเมตฺตเมวิทนฺติ ฯ ปจฺจยธมฺมานเมตฺตเมวิทนฺติ ปจฺจยุปฺปาท

ชนิดที่มีสิบห้า

ฯ กณฺเณสุ ยสฺส กมฺมาโส โส ภิกฺขุสฺเสว กปฺปติ
ปริวารํ ลภิสฺสติ โส คณาจริโย หเว ฯ
ปญฺจวีสติโม ฯ

ชนิดที่มีสิบหก

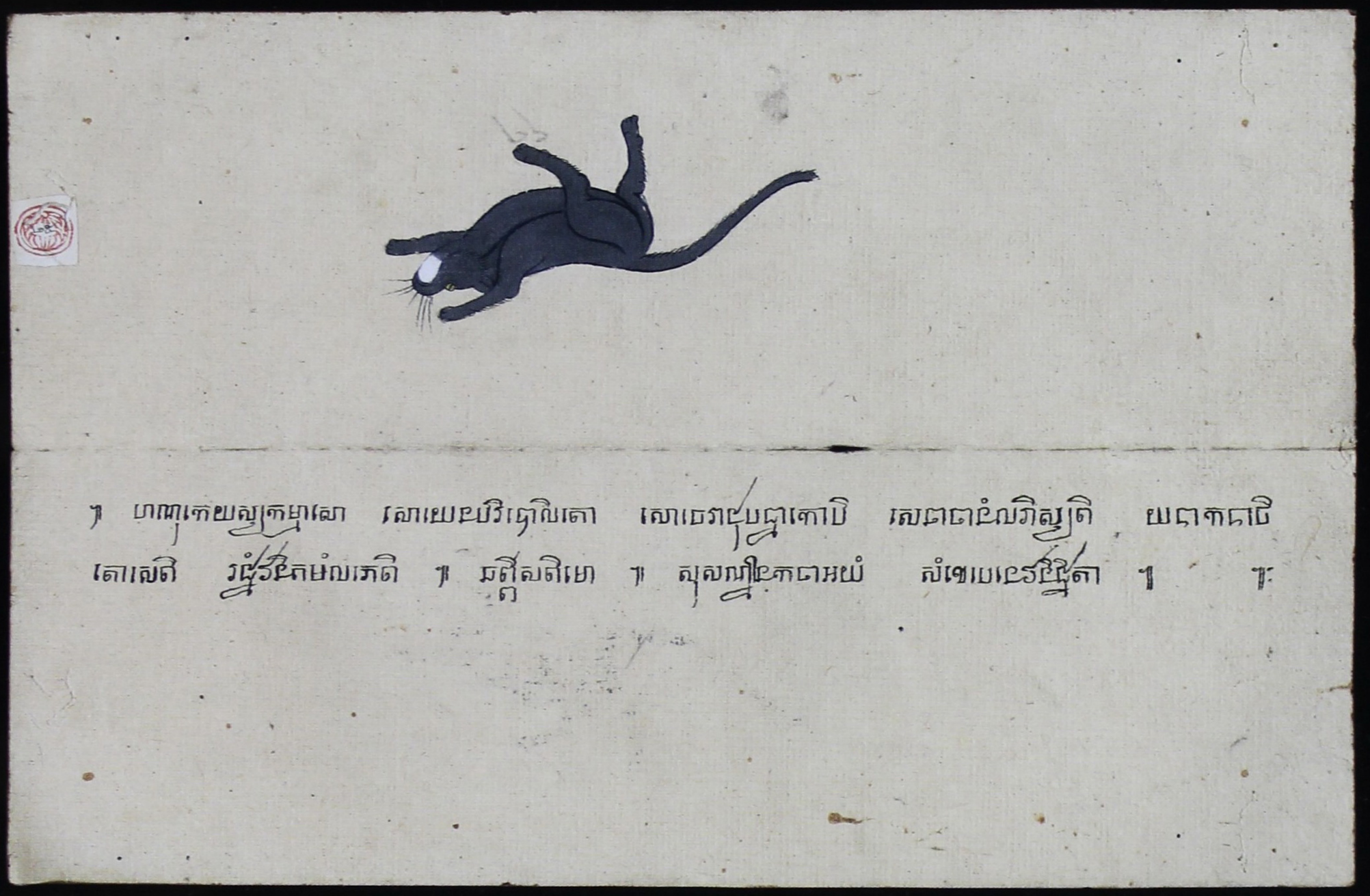

ฯ หณุเก ยสฺส กมฺมาโส โส เยน ปริโปสิโต
โส เจ ราชุปฏฺฐาโกปิ เสนาฐานํ ลภิสฺสติ
ยทา กทาจิ โตเสติ รฏฺฐํว นิคมํ ลเภติ ฯ

ฉพฺพีสติโม ฯ

สุสณฺฐานกถา อยํ สํเขเปเนว นิฏฺฐิตา ฯ

ฯะ

ชนิดที่ยังลิบเจ็ด

ชนิดที่ยังลิบแปด

ฯ ปีตสพฺพาวยโว โย สพฺพตฺถ รตฺตกพฺพโร
วิลฺลปิ ตุ น โปเสยฺย สามิกสฺส จ กลฺลโห
วิวาโท จุปปชฺเชยฺย ตุ กุลุ ปยปฺปฏฺตกุ ฯ

สตฺตพีสติโม ฯ

ฯ ลุจฺจสทฺทมหาสทฺทุ อกาสิ ทุฏฺจมานโส
ฑุเสยฺย อลฺลมลฺลสฺส โส เยน ปริโปสิโต
วินาภาโว จ ตสฺเสว อนฺตราโย นิรนฺตรนฺติ ฯ

อฏฺจพฺพีสติโม ฯะ

ชนิดที่ยียิบเก้า

ฯ ยสฺส สพฺพาวยเวสุ กณฺโหทาตวเสนปิ
สมฺมิสฺสานิว โลมานิ วิญฺญู จ ตํ น โปสเย
สามิกสฺส อุปายาโส อาตุรญฺจ ภวิสฺสติ
อพฺภาจิกฺเขยฺยุมปฺปิยา นานาหานฺยุปปชฺชเยติ ฯ

เอกูนตึสติโม ฯ

ชนิดที่สามสิบ

ชนิดที่สามสิบเอ็ด

ฯ โย จ กมฺมาสองฺคุฏฺโฐ โส อมนุสฺสสนฺตโก
โย โกจิ ปริโปเสติ อนฺตรายูปปชฺชเร
อคฺคิ ฑยฺหิสฺสติ เคหํ อจีรํ มรณํ ภเว
ตํ เคหโตว โมเจยฺย น เสเวยฺย น ปาลเยติ ฯ

ตึสติโม ฯะ

ฯ โย โกจิ วงฺกนงฺคุฏฺโฐ ปาโสว ถลิสสฺสปิ
ยถา ภินฺนวชิรนฺตุ สาวชฺชมฺปิ ตเถว โส
ตํ ปพฺพาเชยฺย โมเจยฺย สีฆํ สีฆํว เคหโตติ ฯ

เอกตฺตึสติโม ฯะ

ชนิดที่สามสิบสอง

ชนิดที่สามสิบสาม

ฯ กณฺหกาโย จ โย โกจิ โอหาตจกฺขุมา อหุ
โย ตำ โปเสติ ตสฺสาปิ อาตุราทุยุปปชฺชเย
ทุกฺขำ จ ธนหานี จ หตฺถิสฺสาทิ มริสฺสติ
ทาสาทโย ปลาเยยฺยุำ ญาติมิตฺตา มริสฺสเร
กาเย โรควุปปชฺเชยฺย น จีรสฺส มริสฺสตีติ ฯะ

ฯ โย จาปิ กฏิกมฺมาสิ รตฺตกฺขี กีสฺกำ วิย
โกฏฺฐาคารสฺส ปสฺเสปิ นิสิยติ ทิวา ทิวา
ยทา มนุสฺสมทฺทส ตทา ตโต ปลายิ โส
โย โกจิ ปริโปเสติ วินาสำ ปาปุเณยฺย โส
อคฺคิ ทยฺหิสฺสติ เคหำ ตำ โมเจยฺยว ปณฺฑิโตติ ฯะ

ชนิดที่สามสิบสี่

ชนิดที่สามสิบห้า

๗ สพฺพเสโตปิ โย จาหุ รตฺตเนตฺโต สโส ยถา
โย อิมํ ปริโปเสติ วิวาโท จุปปชฺชเย
ทาสาทโย ปลาเยยฺยุ มาตาทโย มริสฺสเร
ทาสภาวํ อุปคนฺตฺวา โส เยว ทุคฺคโต สิยา ๗

๗ ยา วิชายิ มตํ ปุตฺตํ สา หีนชาติกา อหุ
ส กาวณฺณํ ปกาเสติ ตมฺปิ โมเจยฺย ปณฺฑิโต
ยทิ ตํ ปริโปเสติ มหพฺภยํ ภวิสฺสติ
หานิวิปตฺตโย สพฺพา ตสฺเสว อุปปชฺชเรติ ๗ะ

๗ะ

ชนิดที่สามสิบหก

ชนิดที่สามสิบเจ็ด

ฯ ยา ปุตฺตโมรชํ ขาทิ กามํ กาฬกณีว สา
โย ตํ โปเสติ ตสฺสาปิ สพฺพาวมงฺคลํ สิยา
ปุตฺตชายา มริสฺสนฺติ ทูสยิสฺสนฺติ สตฺตโว
ทาสาทโย ปลาเยยฺยุํ วินสฺเสยฺยุํ จ คาวิโย
พหุวาพาธญฺจ ราชูหิ ทณฺฑญฺจ ปาปุเณยฺย โสติ ฯ

ปญฺจตฺตึสติโม ฯะ

โย จายํ กพรกาโย ตรจฺโฉ วิย ทิสฺสติ
โย ตํ โปเสติ ตสฺสาปิ นานาหานี อวุฑฺฒิโย
ทาสาทโย ขียิสฺสนฺติ ตสฺเสว มรณํ ภเวติ ฯ

ชนิดที่สามสิบแปด

หอสมุดแห่งชาติ NATIONAL LIBRARY

๗ เยเกจิ กพรกาโย ยถา พฺยคฺโฆ ตเถว โส
ยสฺส เคเหว สนฺโตปิ อสนิยิว ปาตนํ
สพฺพโภคา นสฺสิสฺสนฺติ น โหนฺติ สุขวุฑฺฒิโยติ ๚ะ

๗ ทุสณฺจานกถา อยํ อนุกูเกน ภาสิตา
ปจมา นีติ นิฏฺจิตา โอโลเกนฺตุ ยถา สุขนฺติ ๚ะ

๗ ปุริเมน นเยน อยมฺปิ มยา
นิติ สงฺเขปโต รจิตา สมตา ๗ะ ๛

NATIONAL LIBRARY

ฯ ทฺวิสตาธิกสหสฺส สกฺเก กุกฺกุรนามเก
สำวจฺฉเรปิ มาฆสฺส สุกฺกปกฺขมฺหุปาทิตาติ ฯะ ๑๓

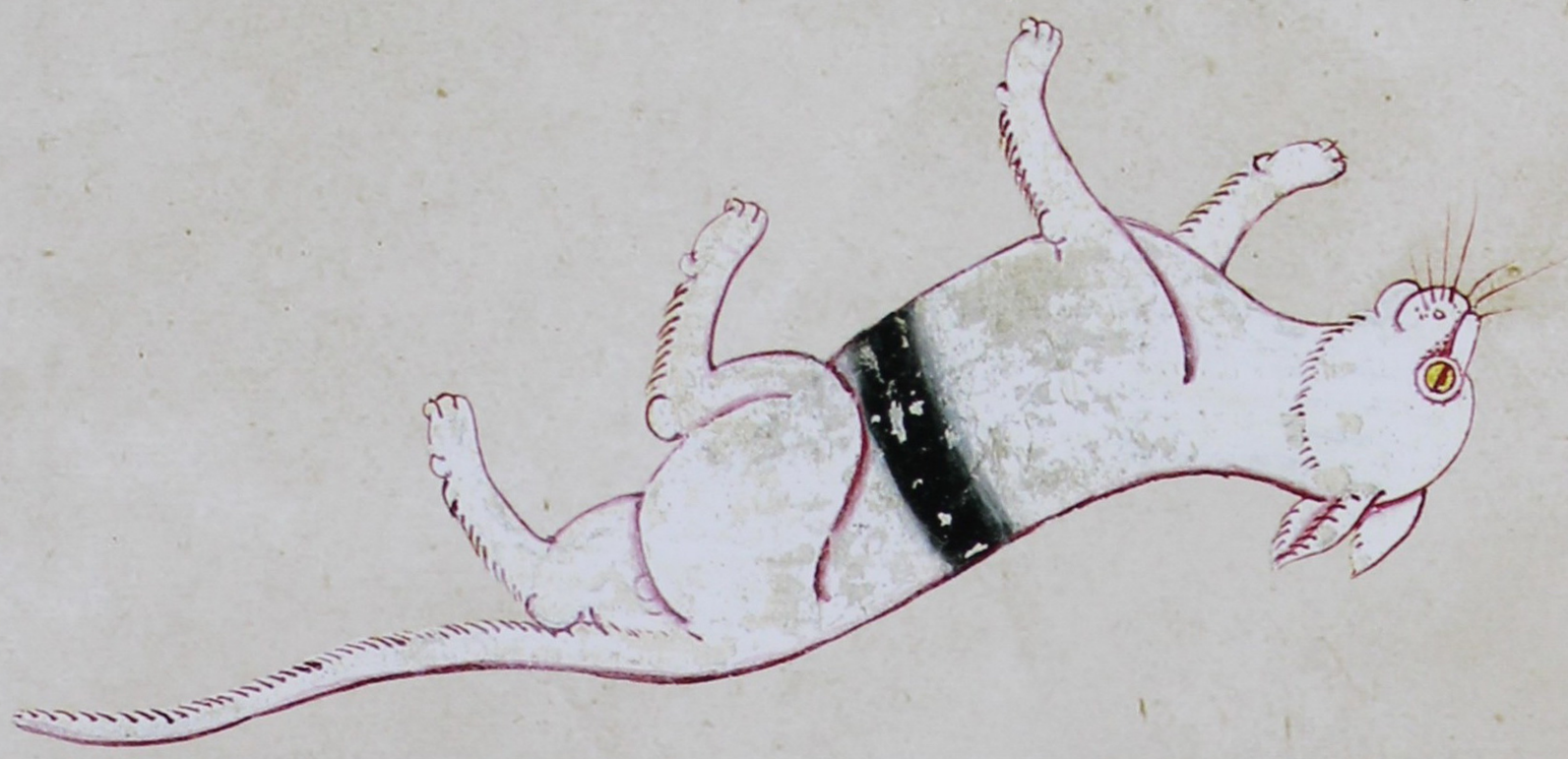

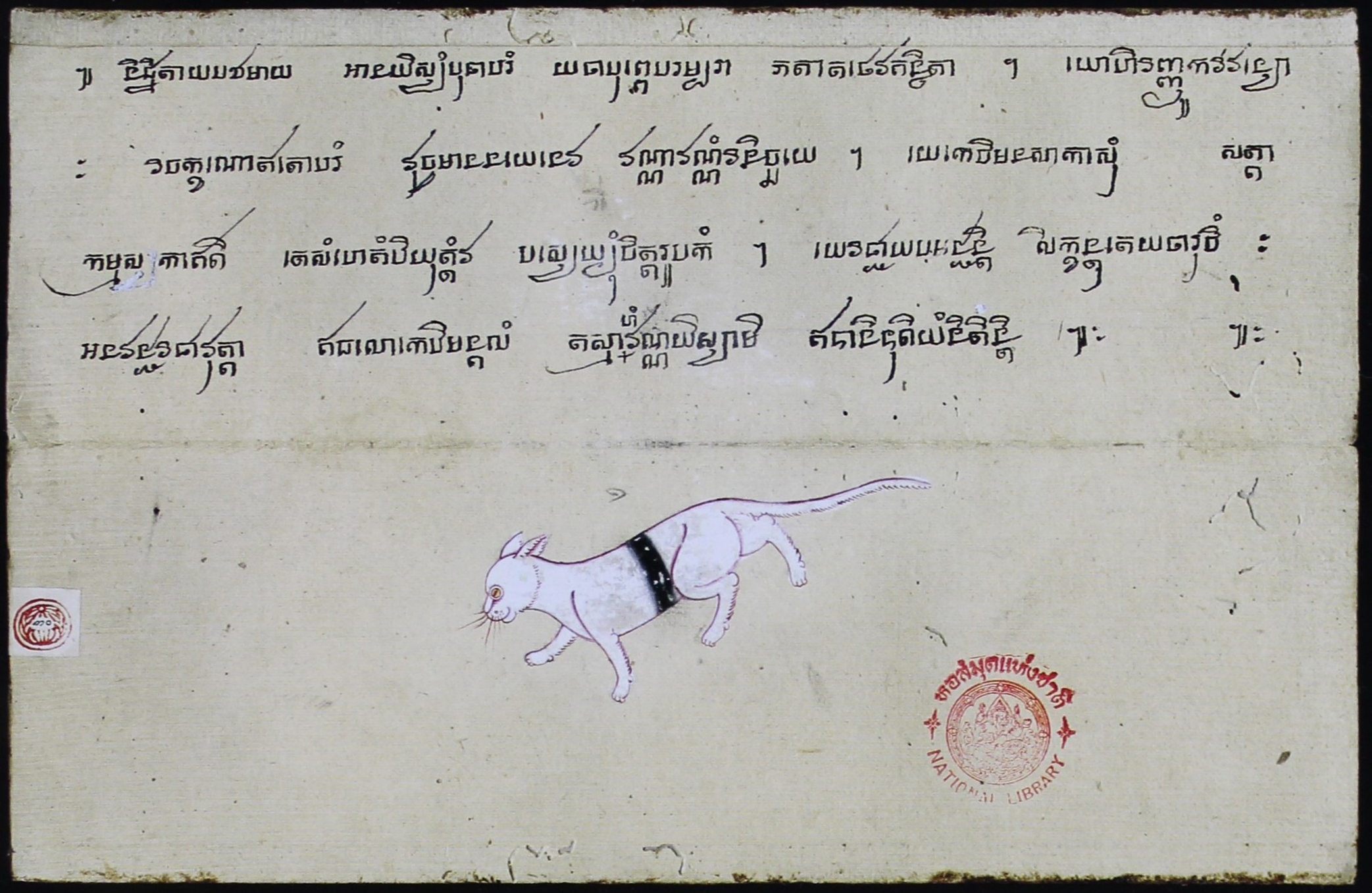

ฯ นิฏฺฐิตาย ปฐมาย อานยิสฺสํ ปุนาปรํ
ยถา ปุพฺเพ ปรมฺปรา- ภตา ตเถว คนฺถิตา ฯ
โย หิ วิญฺญู กวีวงฺโส วิจกฺขโณ อิโต ปรํ
วุจฺจมานนเยเนว วณฺณาวณฺณํ วินิจฺฉเย ฯ
เยเกจิ มนสา กาสุํ สพฺพา กมฺมสกา อิติ
เตสํ เหตํปิ ยุตฺตํว ปสฺเสยฺยุํ จิตฺตรูปกํ ฯ
เย วิชฺชาย ปมชฺชนฺติ สิกฺขนฺตุ เต ยถารุจึ
อนวชฺชวิชา วุตฺตา อิธ โลเกปิ มงฺคลํ
ตสฺมาหํ วณฺณยิสฺสามิ อิทานิ ทุติยํ นิตินฺติ ฯะ

ฯะ

ห้องสมุดแห่งชาติ
NATIONAL LIBRARY

ฯะ ปญฺจวคฺคิยิโมตฺโว นานาเนกคุณุตฺตมา
วิญฺญู จิเม คเวสิตฺวา โปเสยฺย อาทเรนปิ ฯ
เอเตสํ อานุภาเวน เนว เหสฺสนฺตุปทฺทวา
ยโส วา กิตฺติ วา โสตฺถิ ตสฺส ปาตุภวิสฺสติ
ตํ กุลปิ จิตฺตํ อทฺธํ สุวณฺณรตนาทินา
เตสฺวปิ กาลกเตสุ สุนิทเหยฺย สามิโก
ยถา เอเต ชีวนฺตาปิ ตเถว สกฺกเรยฺย โส
หตฺถิอสฺสาทิกญฺเจว เขตฺตาทิญฺจ ลภิสฺสตีติ ฯะ

ปญฺจวคฺคิยิโมตฺโวติ

อิเม ปญฺจ วคฺคิยา โอตฺโว มชฺชารา ฯ

๗ จตุปาททุวิกณฺเณสุ นงฺคุฏฺเจ โย จ กาฬโก
อสฺส จกฺขูนิ มุตฺตาว สิริมา โสปิ เตชสี
เสโส เอเตสุ ปญฺจสุ วุตฺเตน สทิโส นโยติ ๚ะ

๗ ทุวิกณฺณจตุปาเทสุ เสโต นงฺคุฏฺจปิฏฺจิยํ
โย อิมํ ปริโปเสติ เสนาจานํ ลเภยฺย โส
เสฏฺจตโรว พนฺธูนํ วตฺถาทีหิ วิปุลฺลโก
ตตฺถ ตตฺถิสฺสริยมฺปิ ปาปุเณยฺย สุขํ ลเภติ ๚ะ

ฯ นาสาย หณฺมูเลสุ จตุปาเทสุ ทฺวีสุ จ
ปสฺเสสุ โย หิ โอทาโต โส เยน ปริโปสิโต
สมฺมานนํ กเรยฺเยส อคฺคลาภํ ลภิสฺสตีติ ฯะ

ฯ กณฺเณสุ หณฺมูลมฺหิ จตุปาเทสุ ปิฏฺฐิยํ
นงฺคุฏฺเฐ โย จ เสโตว โส เยน ปริโปสิโต
ตสฺส เตชานุภาเวนฺตุ ทิสาสุ ปตฺถริสฺสติ
สเจ โกเธ อุปฺปนฺเนปิ น ตํ โปเถยฺย สามิโก
ปหารกสฺส ปาเตยฺย ทณฺฑกมฺมํ นิสํสยนฺติ ฯะ

ฯ เฉปฺปมูเล จ คณฺเฑสุ ปสฺเสสูรูสุ กาฬโก
โย อิมํ ปริโปเสติ เสนาฐานํ ลเภยฺย โส
อทุโธ มหทุธโน ตสฺส โปสิตตฺตา สุขํ ลเภต ฯะ

ฯ จตูสุ อุรุมชฺเฌสุ ทุวีสุ กณฺเณสุ ปิฏฺฐิยํ
กณฺโห ทุวีสุ จ คณฺเฑสุ โส เยน ปริโปสิโต
สเจยํ กิญฺจิ ปตฺเถสิ ยถารุจึ สมิชฺฌเย
ภุมฺมิยํ ปากโฏ สิยา มหาสาโร มหทุธโนติ ฯะ

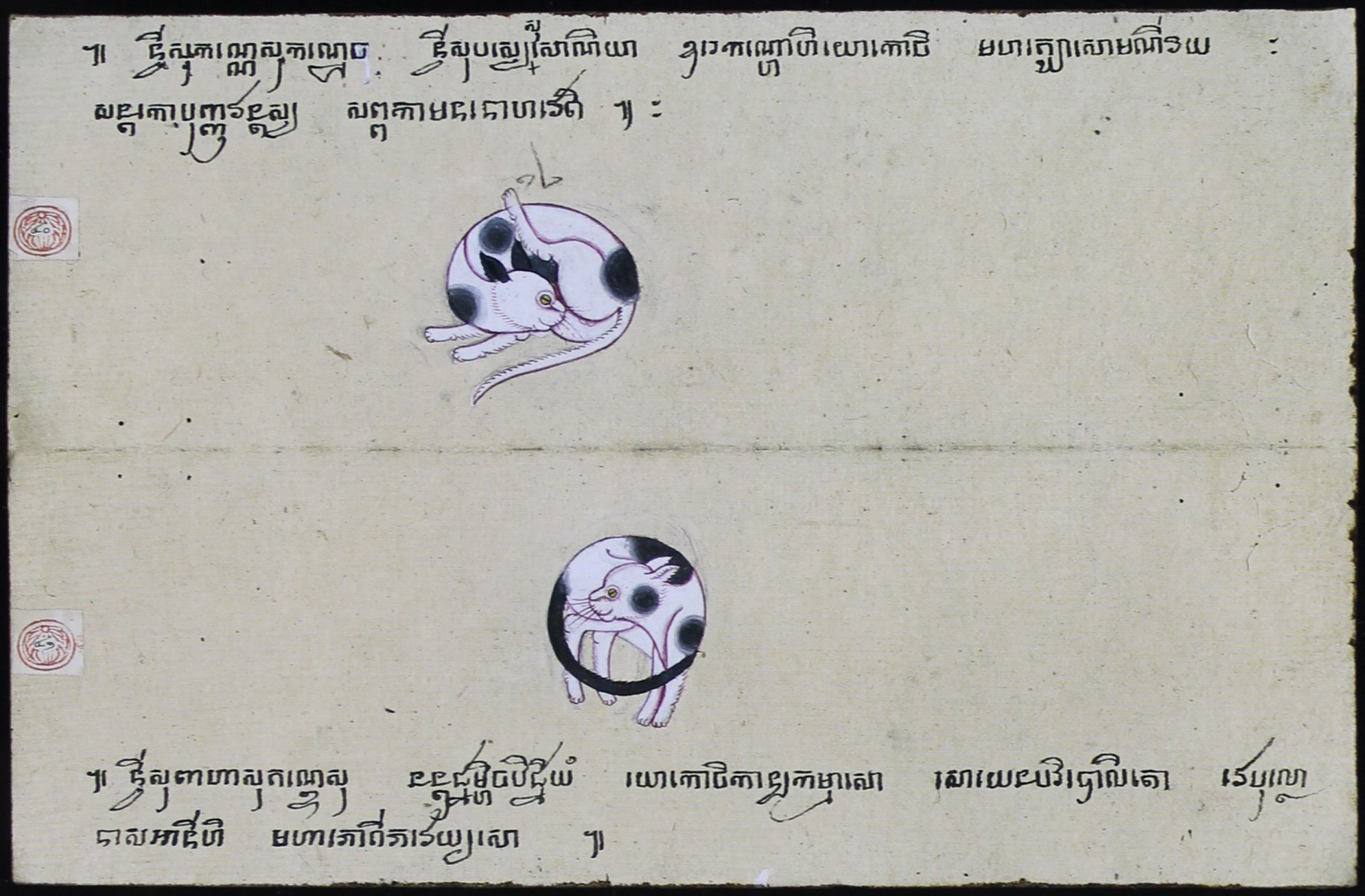

ฯ ทฺวีสุ กณฺเณสุ กณฺเจ จ ทฺวีสุ ปสฺเสุ โสณิยา
อุเร กณฺโห หิ โยโกจิ มหคฺโฆ โส มณี วิย
สนฺตโก ปุญฺญวนฺตสฺส สพฺพกามทโท หเรติ ฯะ

ฯ ทฺวีสุ พาหาสุ คณฺเฑสุ นงฺคุฏฺฐมฺหิ จ ปิฏฺฐิยํ
โยโกจิ กาฬกมฺมาโส โส เยน ปริโปสิโต
เวปุลฺโล ทาสอาทีหิ มหาโภคี ภเวยฺย โส ฯ

ฯ พาหนฺตเร จ มตฺถเก อุทรมฺหิ จ โสณิยา
โย จาปิ กาฬกมฺมาโส โส เยน ปริโปสิโต
อจีรํว มนุสฺสานํ สามิโก โส ภวิสฺสติ
หิรญฺญเหมกาทีนิ อุสฺสนฺนานิ ภวิสฺสเรติ ฯะ

๚ โย โอทาตจตุปฺปาโท กณฺหกมฺมาสนาสิโก
มูขโต ยาว เสโตปิ ปฏฺฐาย คุยฺหฐานโต
ทุลฺลพฺโภ วต โลกสฺมึ ปุญฺญวนฺตสฺส ชายเต ฯ
โย จ อิมํ ลภิตฺวาน อาทเรนาภิโปสเย
ปณีตมจฺฉมํเสหิ คนฺธจุณฺเณหิ นาสิเก
สเจ เอวํ อุปฏฺฐิเต ลเภยฺย อตฺยุฬาริกํ
โภคญฺเจว ยสํ ทาสํ ฐานนฺตรญฺจ เหมกํ
วตฺถยานญฺจ เคหญฺจ อิสฺสรยญฺจ ปกฺขิกํ
นวมาสจฺจเยเนว สพฺพํ ตสฺเสว ชายเต ๚ะ

◎ แมวขาวด่างสี่ท้าว กลางหลัง
จหมูกดำคอดัง ผูกจี้ ะ
พื้นแผ่นดโภกทั้ง หางนั่น เทียวนา
สีศะแห่งหนึ่งนี้ ครบเก้าแห่งผสม ฯ ะ

◎ ใครเลี้ยงลาภเลิศล้น สูงสุด
ชนอติชาตบุรุษ จึ่งได้
เปนสัตวอุดมอุจ สูงยิ่ง
สิ่งอื่นทั้งปวงไซ้ ไม่ต้องกล่าวแสดง ฯ ะ

◎ แมวขาวด่างสี่ท้าว กลางหลัง
จหมูกดำคอดัง ผูกจี้
พื้นแผ่นดโภกทั้ง หางนั่น เทียวนา
สีศะแห่งหนึ่งนี้ ครบเก้าแห่งผสม ฯ ะ

◎ ใครเลี้ยงลาภเลิศล้น สูงสุด
ชนอติชาตบุรุษ จึ่งได้
เปนสัตวอุดมอุจ สูงยิ่ง
สิ่งอื่นทั้งปวงไซ้ ไม่ต้องกล่าวแสดง ฯ ะ

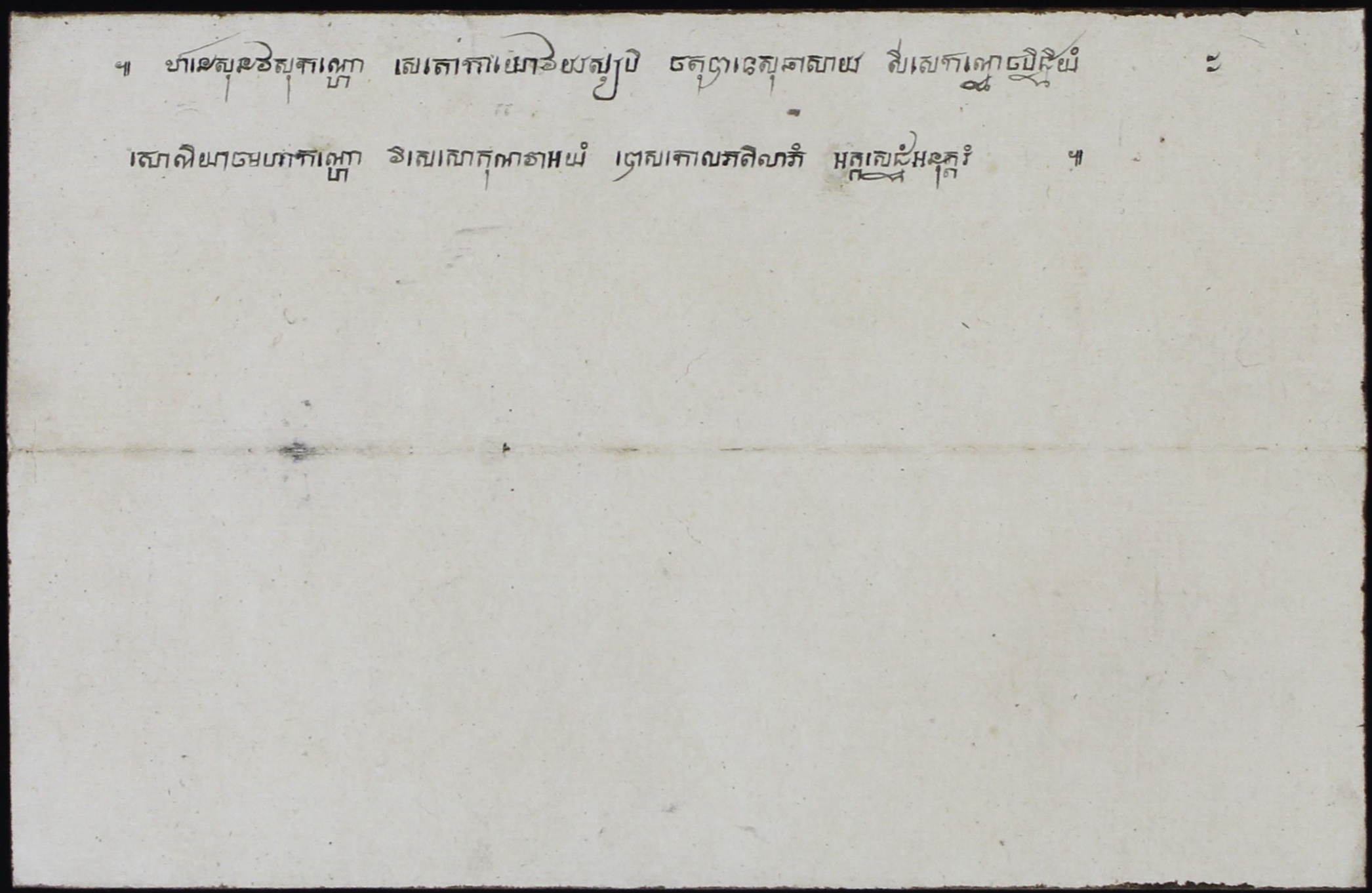

ฯ ฐาเนสุ นวสุ กณฺโห เสโต กาโยว ยสฺสปิ
จตุปาเทสุ นาสาย สีเส กณฺเฐ จ ปิฏฺฐิยํ
โสณิยา จ มหากณฺโห วิเสโส คุณวา อยํ
โปสโก ลภติ ลาภํ อคฺคเสฏฺฐํ อนุตฺตรํ ฯ

คำแปลมัชฌิมนิกาย[1]

พระฯ องค์ใด ผู้อมตะประเสริฐ หาผู้เสมอเหมือนมิได้ ผู้มากไปด้วยพระกรุณา, ก็แลคนทั้งหลายอันพระฯ องค์ใด
ให้ดื่มแล้วซึ่งอมฤตธรรมนำออกแล้ว จากนรก, ข้าฯ ขอนอบน้อมต่อพระฯ องค์นั้น ผู้ประเสริฐสุดกว่าใคร ๆ
พระฯ องค์นั้นผู้ทรงพระปัญญา ผู้ประเสริฐ ผู้ทรงเป็นกวีและทรงธรรม ขอจงทรงอนุศาสน์ข้าฯ ตามสมควร ขอจงโอวาท
สั่งสอนข้าฯ โดยประการที่ข้าฯ จะเจริญด้วยวุฒิและความสุข ทั้งในภพน้อยภพใหญ่เทอญ.

ตำราแมวนี้แล ปรากฏอยู่ในกรุงศรีอยุธยา ท่านรจนาไว้เป็นภาษาไทย ประดิษฐานไว้ในบุรีอันประเสริฐ.
ก็แล ข้าฯ ผู้เชื้อสายของสมณะ จำพรรษา ณ วัดบวรนิเวศวิหาร รจนาตำรานี้ขึ้นเพื่อแสดงเกียรติคุณ.
ข้าฯ แปลภาษาไทยกลับเป็นภาษามคธ ก็เพื่อทำความแคล่วคล่องในคาถาพันธ์ หรือว่าเพื่อแก้ความรำคาญ.
หากตรงไหนยังบกพร่อง ข้าฯ ก็เพิ่มเติมลงไปบ้างเล็กน้อยตามสมควร.
หากที่ใดพิสดารเกินไป ข้าฯ ก็ย่นกล่าวแต่โดยย่อบ้าง. ขอผู้มีปัญญาจงสอดส่องเอาเองว่ามีอักขรวิบัติตรงไหนบ้าง.
บัดนี้ ข้าฯ จักได้พรรณนาเพื่อวินิจฉัยคุณและโทษ (ของแมว) ต่อไป ฯ

[1] รศ.สุเชาวน์ พลอยชุม แปล
พระศรีวิสุทธาภรณ์ (บุญร่วม หตฺถกาโม ป.ธ.๙) ตรวจ

แมวคุณ

แมวที่มีหูทั้งสองและเท้าทั้งสีขาว นัยน์ตาสีเหลืองเหมือนสีพระจันทร์ เป็นแมวที่จะให้ได้สิ่งที่ต้องการทั้งปวง ผู้ที่เลี้ยงแมวชนิดนี้ไว้ย่อมจะไพบูลย์ไปด้วยสรรพสิ่ง ประกอบกิจสิ่งใดก็จะมีผลมาก เมื่อแมวเช่นนี้ตายลง เจ้าของพึงฝังเสีย แล้วจึงค้นหานัยน์ตาและกระดูกที่เป็นหิน ณ ที่ที่ฝังไว้นั้น หากไม่พบอะไร ก็พึงบูชากระดูกเถิด เมื่อทำการเช่นสรวงเป็นอันดีแล้ว เจ้าของจะได้เป็นเศรษฐีแล.

ฯ นี้ชนิดที่หนึ่ง ฯ

แมวที่มีนัยน์ตา ลิ้น ขน และเล็บดำ เป็นแมวประเสริฐ จะทำให้เกิดมีทรัพย์สมบัติ แม้นผู้ใดได้ (แมวนี้) ไว้ พึงเลี้ยงไว้เถิด ผู้นั้นจะพึงได้ข้าทาสบริวาร เป็นต้น หรือขุมทรัพย์สมบัติ หรือไม่ก็จะได้เป็นเศรษฐีแล.

ฯ นี้ชนิดที่สอง ฯ

แมวที่ด่างเก้าแห่งดังกล่าวแล้ว เป็นแมวมีคุณอุดม เป็นอเนกประการ มีความพิเศษดังได้กล่าวแล้วในชนิดที่สอง เจ้าของจะได้สมบัติ เว้นแต่ทรัพย์คือแผ่นดินเท่านั้น.

ฯ นี้ชนิดที่สาม ฯ

แมวที่ด่างเก้าแห่งดังกล่าวแล้ว เป็นแมวที่จะทำให้คลาดแคล้วจากอันตราย เจ้าของประกอบกิจการอันใด ก็จะมีผลมาก จะได้เป็นเศรษฐี ไพบูลย์ด้วยสมบัติ มีไร่นา เป็นต้น.

ฯ นี้ชนิดที่สี่ ฯ

แมวที่มีจุดขาวในที่เก้าแห่ง ลำตัวดำ เป็นแมวที่มีอำนาจ ผู้ใดเลี้ยงแมวชนิดนี้ไว้ จะเป็นคนมียศศักดิ์ตลอดกาลแล.

ฯ นี้ชนิดที่ห้า ฯ

แมวที่มีสีขนเกือบจะเป็นขนสีแดง เป็นแมวที่มีอำนาจ เป็นแมวมงคล ผู้ฉลาดพึงเลี้ยงแมวชนิดนี้ (ผู้เลี้ยงแมวเช่นนี้)
จะได้ยศศักดิ์ ข้าทาสบริวาร ทรัพย์สิน มีทอง เป็นต้น และฐานันดรแล.

ฯ นี้ชนิดที่หก ฯ

แมวที่มีสีเหมือนสีดอกเลา มีนัยน์ตาใสเหมือนน้ำค้าง เป็นแมวที่มีฤทธิ์มาก. ผู้ที่มีบุญมาแต่ปางก่อนเท่านั้นจึงจักได้แมวชนิดนี้.
ผู้ใดมีแมวชนิดนี้ย่อมจะเป็นที่รักของคนทั้งหลาย เป็นผู้พร้อมมูลไปด้วยสมบัติ ปรารถนาสิ่งใดก็จะได้สิ่งนั้น.
เมื่อแมวนั้นตายลงเจ้าของควรฝังเสีย อธิบายนอกเหนือจากนี้ ก็เหมือนกับที่ได้กล่าวแล้วในชนิดที่หนึ่งนั่นแล.

ฯ นี้ชนิดที่เจ็ด ฯ

แมวที่มีลำตัวขาวปลอด ตามีสีเหมือนปรอท อยู่ในเรือนของผู้ใด ทรัพย์สมบัติในเรือนนั้นจะมั่นคงถาวร
แม้ผู้เป็นเจ้าเรือนก็จะพึงมียศและมีสุขตลอดกาลทุกเมื่อแล.

ฯ นี้ชนิดที่แปด ฯ

แมวที่มีกายดำ นัยน์ตาดำสุกใส เท้าขาวและมีแถบขาวตั้งแต่หางจรดปลายจมูก, แม้ผู้ใดได้เลี้ยงไว้
หากเป็นคนยากก็จะกลายเป็นเศรษฐี จะได้ข้าทาส บ้านเรือนและไร่นา แม้เป็นราชภัฏ (ข้าราชการ)
ก็จะพึงได้เป็นเจ้าประเทศราช ได้รับมอบหมาย (ราชกิจ) ไว้ในมือแล.

ฯ นี้ชนิดที่เก้า ฯ

แมวที่ด่างตรงกลางหลังและที่ไหล่ (จะงอยบ่า) เป็นแมวที่มีคุณพร้อม มีสิริและมีเดชแล.

ฯ นี้ชนิดที่สิบ ฯ

แมวที่ด่างตรงโคนหางและที่กลางหลัง เป็นแมวมีสิริ เป็นเยี่ยมด้วยความเจริญแล.

ฯ นี้ชนิดที่สิบเอ็ด ฯ

แมวที่มีคอด่างเป็นแมวที่จะนำทรัพย์สินมาให้ ผู้ใดเลี้ยงไว้จะมั่งมีทรัพย์สินแล.

ฯ นี้ชนิดที่สิบสอง ฯ

แมวที่ด่างตรงแสกหน้า เป็นแมวที่มีเดชและมีคุณ ผู้ใดเลี้ยงไว้ จะมีอำนาจวาสนามากแล.

ฯ นี้ชนิดที่สิบสาม ฯ

แมวที่ด่างตรงกลางกระหม่อม เป็นแมวที่มีอำนาจสูงส่ง คุณวิเสสอื่น ๆ ไม่จำต้องกล่าว
ผู้ฉลาดพึงรู้ดังพรรณนามาแล้วนั้นแล.

ฯ นี้ชนิดที่สิบสี่ ฯ

แมวที่ด่างตรงกลางกระหม่อมและกลางหลัง เป็นแมวที่มีคุณนานาประการประหนึ่งว่า สุวรรณภาชน์ ฉะนั้น.

ฯ นี้ชนิดที่สิบห้า ฯ

แมวเหล่านี้ คือ ด่างห้าแห่ง ๑ ขาวปลอด ๑ ด่างที่หางจนถึงปลายจมูกอย่างงดงาม ๑ เป็นแมวที่มีคุณนานาประการ
แม้จะกล่าวไว้โดยมิได้แยกให้แปลกจากกันและกันก็ตาม.

ก็บรรดาแมวเหล่านี้ ผู้ใดเลี้ยงไว้แม้ชนิดหนึ่งก็จักได้เป็นเศรษฐี จักได้ของมีชีวิต ได้มีภรรยา เป็นต้น จักได้สัตว์มีสัตว์สี่เท้า
และสัตว์สองเท้า เป็นต้น และจักได้ของไร้ชีวิตอีกมากมายหลายอย่าง มีนาสวนและเงินทอง เป็นต้น.
อนึ่ง ครอบครัวของผู้นั้น ก็จักเจริญด้วยลาภผล. แมวสามชนิดมีชนิดที่สิบหกเป็นต้น ผู้ฉลาดพึงรู้ (อย่างนี้แล).

ฯ นี้ชนิดที่ ๑๖-๑๗-๑๘ ฯ

แมวที่มีเท้าทั้งสี่ขาว เป็นแมวที่คู่ควรแก่ตระกูลชั้นสูงที่เกี่ยวเนื่องกับราชตระกูล และตระกูลเช่นนั้นย่อมจะเจริญเป็นอันดี.

ฯ นี้ชื่อทีสิบเก้า ฯ

แมวที่สะดือด่าง เป็นแมวที่คู่ควรแก่ชาวเรือซึ่งท่องเที่ยวไปในทะเล (ผู้ที่มีแมวเช่นนี้) จักเจริญด้วยลาภผลมากมายแล.

ฯ นี้ชื่อทียี่สิบ ฯ

แมวที่ด่างตรงคอ ผู้นิลาดพึงเลี้ยงไว้ จักได้หม้อทอง (สมบัติ) และลาภมียศเป็นต้นแล.

ฯ นี้ชื่อทียี่สิบเอ็ด ฯ

แมวที่ด่างตรงจมูก วิญญูชนพึงเลี้ยงไว้ จักได้สิ่งมีค่าต่าง ๆ มีช้างม้าเงินทองเป็นต้นตลอดชีวิตแล.

ฯ นี้ชื่อทียี่สิบสอง ฯ

แมวที่กลางหลัง หาง และหู เป็นสีดำ ผู้ใดเลี้ยงไว้ ก็จักได้เป็นขุนนาง จักมีเกียรติยศชื่อเสียงและเป็นที่สรรเสริญทุกเมื่อแล.

ฯ นี้ชื่อทียี่สิบสาม ฯ

แมวที่ตะโพกไหล่ และปลายหางดำ ผู้ใดเลี้ยงไว้ ก็จะมีความเจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างยิ่ง
จักได้เป็นเจ้านายของผู้ตกยากภายหลังทั้งหลายแล.

ฯ นี้ชื่อทีย่สิบสี่ ฯ

แมวที่ด่างตรงหูทั้งสองข้าง เป็นแมวที่คู่ควรแก่ภิกษุเท่านั้น และภิกษุนั้นจักได้บริวารและจักได้เป็นคณาจารย์แล.

ฯ นี้ชื่อทีย่สิบห้า ฯ

แมวที่ด่างตรงคาง ผู้ใดเลี้ยงไว้ หากเป็นข้าราชบริพารก็จักได้เป็นขุนนาง หากทำให้ทรงโปรดปรานได้เมื่อใด
ก็จักได้ครองแว่นแคว้น หรือนิคมเมื่อนั้นแล.

ฯ นี้ชื่อทีย่สิบหก ฯ

นี้ว่าด้วย (แมว) ลักษณะดี ก็จบโดยสังเขปเพียงเท่านี้ ฯ

แมวโทษ

แมวที่มีสีเหลืองทั้งตัวสลับด้วยลายแดงทั่วตัว (ลายเหมือนเสือ) ผู้รู้ไม่พึงเลี้ยงมันไว้ (เพราะ) เจ้าของ
จะมีแต่ความวุ่นวาย และจะมีแต่การทะเลาะวิวาท ทั้งจะทำให้ครอบครัวนั้นมีบุตรน้อย.

ฯ นี้ชนิดที่ยี่สิบเจ็ด ฯ

แมวที่ร้องเสียงเล็กเสียงใหญ่ จิตใจดุร้าย ชอบกัดกัน ผู้ใดเลี้ยงไว้ก็จะมีแต่ความวิบัติและอันตรายตลอดกาล.

ฯ นี้ชนิดที่ยี่สิบแปด ฯ

แมวที่มีขนดำแซมขาวทั่วลำตัว (สีเทา) ผู้รู้ไม่ควรเลี้ยงมันไว้ (เพราะ) จะทำให้เจ้าของมีแต่ความเดือดเนื้อร้อนใจ
คิดรู้จะใส่ความ และจะเกิดความหายนะนานาประการแล.

ฯ นี้ชนิดที่ยี่สิบเก้า ฯ

แมวที่หางด่าง เป็นแมวของอมนุษย์ ผู้ใดเลี้ยงไว้ อันตรายจักเกิดขึ้น ไฟจักไหม้บ้านเรือน จักถึงมรณะต่อกาลไม่นานแล
พึงปล่อยมันไปเสียจากเคหสถาน ไม่พึงเล่นหัว (หรือ) เลี้ยงดูมันไว้.

ฯ นี้ชนิดที่สามสิบ ฯ

แมวที่หางงอ (หางขอด) เหมือนเสวียนหม้อข้าว เป็นแมวมีโทษประดุจเพชรที่แตกแล้ว
ฉะนั้น พึงไล่ไปเสีย หรือปล่อยไปเสียจากบ้านเรือนโดยเร็ว.

ฯ นี้ชนิดที่สามสิบเอ็ด ฯ

แมวที่ตัวสีดำ ตาขาว ผู้ใดเลี้ยงไว้ ก็จักมีแต่ความเดือดร้อนทุกข์ยาก ทรัพย์สินเสียหาย ช้างม้าเป็นต้นจักล้มตาย บริวารมีข้าทาสเป็นต้นจักหน่ายหนี ญาติมิตรจักล้มตาย ร่างกายจักเกิดมีโรคแล้วก็จักตายต่อกาลไม่นานแล.

ฯ นี้ชนิดที่สามสิบสอง ฯ

แมวที่ด่างตรงสะเอว มีตาแดงเหมือนดอกทองกวาว กลางวันซอบหลบ ๆ ซ่อนอยู่ตามข้างยุ้ง ฉาง เมื่อมีคนมาพบเห็นเข้าก็จะหลบหนีออกไปจากที่ซ่อน ผู้ใดเลี้ยงไว้ ก็จักประสพแต่ความพินาศ ไฟจักไหม้บ้านเรือน ผู้รู้พึงเอามันไปปล่อยเสีย.

ฯ นี้ชนิดที่สามสิบสาม ฯ

แมวที่ขาวปลอด และมีนัยน์ตาแดงเหมือนตากระต่าย ผู้ใดเลี้ยงไว้ ก็จักมีแต่การทะเลาะวิวาท. บริวารมีข้าทาสเป็นต้นจะหนีหาย ผู้เป็นที่รักมีมารดาเป็นต้นจักล้มหาย แม้ตัวเองก็จักตกยาก กลายเป็นทาสเขาแล.

ฯ นี้ชนิดที่สามสิบสี่ ฯ

แมวที่ตกลูกตาย เป็นแมวชั้นต่ำมีแต่จะทำให้เกิดชื่อเสียงในทางเลว ผู้ที่ฉลาดพึงปล่อยมันไปเสีย แม้นผู้ใดเลี้ยงมันไว้จักมีภัยใหญ่หลวง จักเกิดความวิบัติฉิบหายทั้งปวงแล.

ฯ นี้ชนิดที่สามสิบห้า ฯ

แมวที่กินลูกของตนเอง เป็นแมวกาลกิณีโดยแท้เทียว ผู้ใดเลี้ยงไว้ จักได้รับแต่อวมงคลทั้งปวง ลูกเมียจักตายจาก สัตว์จะทำร้าย บริวารข้าทาสเป็นต้นจักหนีหาย วัวควายจักล้มตาย ตัวเองก็จักเจ็บหนัก ทั้งจักต้องราชทัณฑ์แล.

ฯ นี้ชนิดที่สามสิบหก ฯ

แมวที่ตัวลายพร้อยดูคล้ายเสือดาว ผู้ใดเลี้ยงไว้ก็จักประสพแต่ความหายนะนานาประการ ไม่มีความเจริญ บริวารมีข้าทาสเป็นต้นจักเสื่อมสิ้น แม้นตัวเองก็จักตายแล.

ฯ นี้ชนิดที่สามสิบเจ็ด ฯ

แมวที่มีตัวลายพร้อยคล้ายเสือไคร่ง แม้นอยู่อาศัยในบ้านเรือนใคร บ้านเรือนนั้นจะถูกฟ้าผ่า ทรัพย์สมบัติทั้งปวง จักพินาศฉิบหาย หาความสุขความเจริญมิได้แล.

ฯ นี้ชนิดที่สามสิบแปด ฯ

เรื่องแมวลักษณะเลว ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้วโดยลำดับ ปฐมนีติ (ตำราที่หนึ่ง) จบแต่เท่านี้ ขอท่านทั้งหลายจงดูเอาตามสบายเถิด.

ตำรานี้ข้าพเจ้าได้รจนาโดยสังเขป ตามนัยที่มีมาแต่เก่าก่อน จบบริบูรณ์.

ตำรานี้ข้าพเจ้าแต่งขึ้นเมื่อข้างขึ้น เดือนสาม ปีจอ จุลศักราชหนึ่งพันสองร้อย (พ.ศ.๒๓๘๑) ฯ

เมื่อปฐมนีติจบแล้ว ข้าพเจ้าจักได้นำรองนีตีอีกอย่างหนึ่ง (มากล่าว) ต่อไป ข้าพเจ้าจักแต่งตามที่บูรพาจารย์ทั้งหลาย ได้ถ่ายทอดสืบ ๆ กันมา. วิญญูชนผู้เป็นวงศ์กวี มีปัญญาเครื่องวิจักษ์ พึงพิจารณาวินิจฉัยคุณและโทษอีกแยบหนึ่ง เอาเองจากตำรานี้ ตามนัยที่ข้าพเจ้าจะกล่าวต่อไปฯ ผู้ที่เชื่อว่า สรรพสัตว์ล้วนมีกรรมเป็นของของตน ก็พึงพิจารณาดูภาพของสัตว์เหล่านั้นที่เขียนประกอบไว้นี้ ส่วนผู้ที่ไม่ค่อยจะเชื่อ ก็จงพิจารณาศึกษาเอาตามชอบใจเถิด. วิชาความรู้ที่ไม่มีโทษที่ท่านกล่าวแสดงไว้ในโลกนี้นั้น ล้วนเป็นมงคลทั้งนั้น เพราะเหตุนี้เอง ข้าพเจ้าจึงจักได้พรรณนานีตีแบบที่สองต่อไป ณ บัดนี้.

แมวห้าจำพวกเหล่านี้ อุดมด้วยคุณอเนกนานาประการ วิญญูชนพึงแสวงหามาเลี้ยงไว้ด้วยความทะนุถนอมเถิด. เพราะอานุภาพของแมวเหล่านั้น จักทำให้เภทภัยพินาศไปแล. เกียรติยศชื่อเสียงและความสุขสวัสดี จักมีแก่ผู้เป็นเจ้าของ. แม้ครอบครัวนั้นก็จักมั่งคั่งมั่นคงด้วยแก้วแหวนเงินทองเป็นต้น. แม้นแมวเหล่านั้นตายลง เจ้าของควรฝังเสียให้มิดชิด พึงทำการเซ่นสรวงเสมือนหนึ่งแมวเหล่านั้นยังมีชีวิตอยู่ แล้วจักได้สิ่งมีชีวิตมีช้างม้าเป็นต้น และสิ่งไร้ชีวิต มีไร่นาเป็นต้นแล ฯ

คำว่า ปญฺจวคฺคิยิมิตโว นั้นแยกเป็น อิเม ปญฺจ วคฺคิยา โอตโว มชฺชารา ดังนี้ ฯ

แมวที่เท้าทั้งสี่ หูทั้งสอง และหางเป็นสีดำ มีนัยน์ตาเหมือนแก้วมุกดา เป็นแมวมีสิริมีอำนาจ อธิบายนอกเหนือจากนี้
ก็มีนัยเช่นเดียวกับที่ได้กล่าวมาแล้วในแมวห้าชนิด (ข้างต้น) นั้นแล.

แมวที่หูทั้งสองข้าง เท้าทั้งสี่ หาง และหลังเป็นสีขาว ผู้ใดเลี้ยงไว้ จะได้เป็นขุนนาง จะเจริญกว่าเผ่าพันธุ์ของตน
จะไพบูลย์ไปด้วยเสื้อผ้าเป็นต้น จะได้เป็นใหญ่ในที่นั้น ๆ และจักมีความสุขแล.

แมวที่จมูก ใต้คาง เท้าทั้งสี่ และสีข้างทั้งสองเป็นสีขาว แม้นผู้ใดเลี้ยงไว้ ควรเลี้ยงดูให้ดีจักได้ลาภอันเลิศแล.

แมวที่หูทั้งสอง ใต้คาง เท้าทั้งสี่ หลัง และหางเป็นสีขาว ผู้ใดเลี้ยงไว้จักมีชื่อเสียงแผ่ไปในทุกทิศด้วยอำนาจของแมวนั้น
เจ้าของแม้จะโกรธมัน ก็ไม่ควรทุบตีมัน ผู้ที่ทุบตีมันจะพึงได้รับโทษทัณฑ์เป็นแน่นอนแล.

แมวที่โคนหาง หูทั้งสอง สีข้าง และขาทั้งสองเป็นสีดำ ผู้ใดเลี้ยงไว้ จะพึงได้เป็นขุนนาง จะร่ำรวยมีทรัพย์มาก
และเพราะเลี้ยงแมวนั้น จะมีความสุขแล.

แมวที่กลางขาทั้งสี่ หูทั้งสอง หลัง และแก้มทั้งสองเป็นสีดำ ผู้ใดเลี้ยงไว้ จะได้สิ่งที่ปรารถนาทุกอย่างแล
จะมีชื่อเสียงในแผ่นดินและจะร่ำรวยมหาศาลแล.

แมวที่มีจุดดำตรงหูทั้งสอง คอ สีข้างทั้งสอง ตะโพก และอกเป็นสีดำ เป็นแมวที่มีค่ามากดุจดังแก้วมณี
เป็นสัตว์สำหรับผู้มีบุญและเป็นสัตว์ที่จะให้สิ่งพึงประสงค์ทุกอย่างแล.

แมวที่มีจุดดำที่ขาหน้าทั้งสอง แก้มทั้งสอง หาง และหลัง ผู้ใดเลี้ยงไว้ ก็จะไพบูลย์ไปด้วยข้าทาสเป็นต้น
และจะมีทรัพย์สมบัติมากแล.

แมวที่มีจุดดำระหว่างขาหน้า กลางกระหม่อม ท้อง และที่ตะโพก ผู้ใดเลี้ยงไว้จักได้เป็นนายคนทั้งหลายต่อกาลไม่นาน
เงินทองเป็นต้น ก็จะเพิ่มพูนขึ้นแล.

แมวที่เท้าทั้งสี่ขาว จมูกด่างดำ ขาวตั้งแต่คางตลอดอวัยวะเพศ เป็นแมวที่หาได้ยากในโลก จะเกิดมีก็เฉพาะแก่ผู้มีบุญเท่านั้น.
ผู้ใดได้ไว้พึงเลี้ยงดูอย่างทะนุถนอมด้วยปลาและเนื้ออันประณีต (พึงลูบไล้) จมูกด้วยของหอม

เมื่อบำรุงเลี้ยงดังพรรณนามาฉะนี้ จะได้สมบัติอันไอศูรย์ยิ่ง จะได้ยศศักดิ์ ข้าทาสบริวาร ฐานันดร เงินทอง เสื้อผ้า บ้านเรือน ความเป็นใหญ่ และพวกพ้อง สิ่งทั้งปวงเหล่านี้จะเกิดมีแก่ผู้นั้นต่อเมื่อกาลล่วงไป ๙ เดือนแล.

แมวขาวด่างสี่เท้า
จมูกดำคอดัง
พื้นแผ่นตะโพกทั้ง
ศีรษะแห่งหนึ่งนี้

กลางหลัง
ยุกจี้
หางนั่น เทียวนา
ครบเก้าแห่งผสม ฯ

ใครเลี้ยงลาภเลิศล้น
ชนอดิชาตบุรุษ
เป็นสัตว์อุดมอุจ
สิ่งอื่นทั้งปวงไซร้

สูงสุด
จึงได้
สูงยิ่ง
ไม่ต้องกล่าวแสดง ฯ

ตำราดูลักษณะแมวและนก

ฉบับ

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์

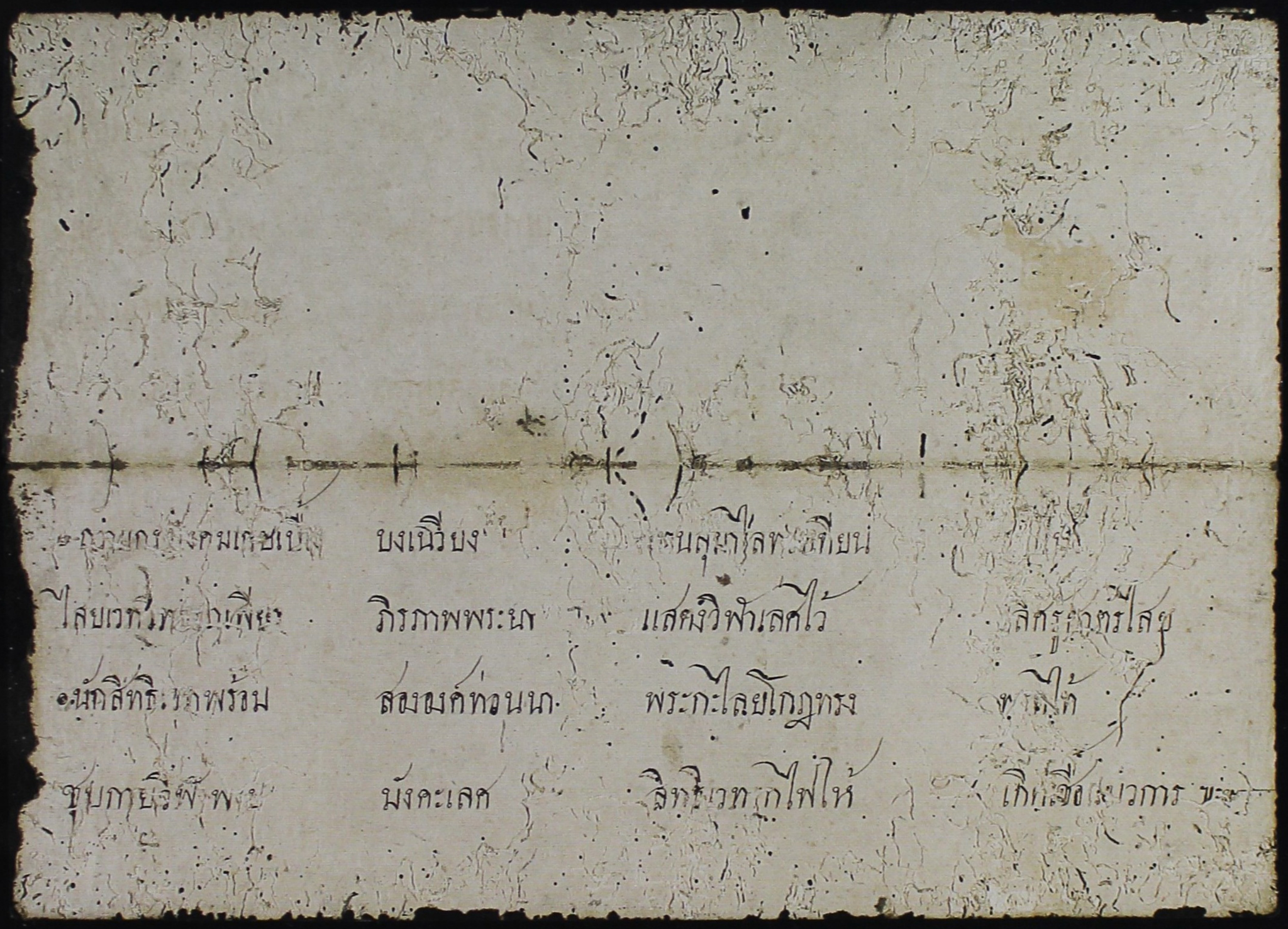

◎ ถวายกรบังคมเกษเบื้อง ยงเฉวียง
แทนสุมาไลทองเทียน ธุปไม้
ไสยเวทวิทยาเพียร ภิรภาพพระนา
แสดงวิฬาเลศไว้ เลิศรู้คาดรไสย

◎ นักสิทธิเวทพร้อม สองงค์ท่านนา
พระกะไลยเกฏทรง พรตไท้
ชุบกายวิฬาพงษ มังคะเลศ
สิทธิเวทตาไฟให้ เกิดเชื้อแมวการ ฯะ ๑

แมว นิลรัตน์

แมว วิลาศ

๑ สมยานามชื่อเชื้อ นิลรัตน์
กายดำสิทธิสามรรถ เลิศพร้อม
ฟันเนตรเลี่ยลิ้นทัด นิลคู่กายนา
หางสุดเรียวยาวน้อม นอยโน้มเคียงเสียร

๗ ราวคอทับถงาดท้อง สองหู
ขาวตลอดหางดู ดอกฝ้าย
มีเสวตรลี่บาทตรู สองเนตรเขียวแฮ
นามวิลาศงามคล้าย โภคพื้นกายดำ

แมว ศุภลักษณ์ หรือทองแดง

แมว เก้าแต้ม

๏ วิฬาสุภลักษณล้ำ ลาวรรณ
ศรีดั่งทองแดงอัน เพริดแพร้ว
แสงเนตรเฉกแสงพรรณ โฉมภาค
กันสรรพไทษแคล้ว ชั่งร้ายคืนเกษม

๏ สลับควงคอโสตรต้น ขาหลัง
สองไหล่ดำทั้งง ยาทหน้า
มีโรมดำยดยัง ปลายบาท สองแซ
เก้าแห่งดำดุจม้า ผ่านพื้น ขาวเสมอ

แมว มาเลศ หรือดอกเลา

แมว แซมเศวต

๏ วิฬามาเลศพื้น พรรณกาย
ขนด่องดอกเลาราย เรียบร้อย
โคนขนเมฆมัวปลาย ปลอมเสวตร
ตาด่องน้ำค้างย้อย หยาดต้องสัตตบง

๏ ขนดำแซมเสวตรสิ้น สรรพางค์
ขุมคู่โรมกายบาง แบบน้อย
น้อยทรงรเบียบร่าง เรียวรุ่น งามแฮ
ตาด่องแสงหิ่งห้อย เปรียบน้ำ ทรงเสมอ

แมว รัตนกัมพล

แมว วิเชียรมาศ

๓ สมยากาเยศย้อม ศรีสังข์
ชื่อรัตนกำพลหวัง ว่าไว้
ดำรัดรอบกายจัง หวัดอก หลังนา
ตาดังเนื้อทองได้ หกน้ำเคียงแสง

๖ ปากบนหางสี่เท้า โสตสอง
แปดแห่งดำดุจปวง กล่าวไว้
ศรีเนตร์ดังเรือนรอง นาคสวาศไว้แฮ
นามวิเชียรมาดไซร้ สอดพื้นขนขาว

แมว นิลจักร

แมว มุลิลา

๙ นิลจักบอกชื่อช้อย ลักษณา
กายดังกลปีกกา เทียบแท้
เสวตรรอบรัดกรรฐา เวียนรอบ
เนาประเทศใดแม้ ดั่งนี้ควรถนอม

๑๐ มุลิลาปรากฏแจ้ง นามสมาน
ใบโสตรสองเสวตรปาน ปักล้วน
ศรีตาผกาบานเบญจมาศ เหลืองนา
หางสุดโรมดำถ้วน บาทพื้นกายเสียร

แมว กรอบแว่น หรืออานม้า

แมว ปัศเศวต หรือปัดตลอด

๑ หนึ่งนามกรอบแว่นพื้น เสวตรผ้า
ขนดำเวียนวงตา เฉกย้อม
ลายหลังดังอานอา ชาชาติ
งามดังวงหมึกพร้อม อยู่ด้าวไดแสวง

๑๒ ปัศเวตลักษณนั้น ปลายนา สาฤๅ
ขาวตลอดหางหา ยากพร้อม
รลุมเฉกสลายกา กายเพศ เดียวแฮ
ตาดังคำทรายล้อม บุษย์น้ำพลอยเหลือง ฯะ

๑๑ หนึ่งนามกรอบแว่นพื้น เสวตรผ้า
ขนดำเวียนวงตา เฉกย้อม
ลายหลังดังอานอา ชาชาติ
งามดังวงหมึกพร้อม อยู่ด้าวไดแสวง

๑๒ ปัศเวตลักษณนั้น ปลายนา สาฤๅ
ขาวตลอดหางหา ยากพร้อม
รลุมเฉกสลายกา กายเพศ เดียวแฮ
ตาดังคำทรายล้อม บุษย์น้ำพลอยเหลือง ฯะ

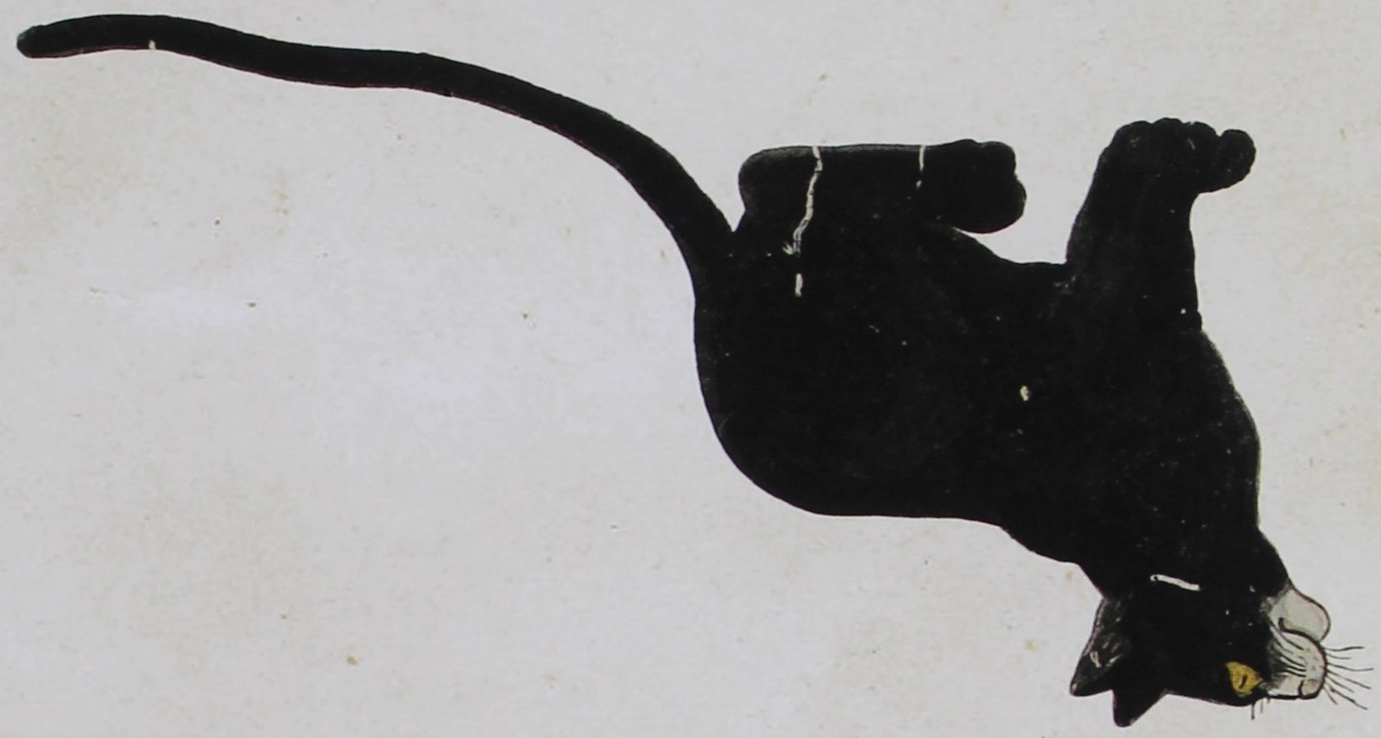

๑๓ มีนามกระจอกนั้น ตัวกลม งามนา
กายดำศรีสัพสม สอดพื้น
ขนขาวเฉกเมฆลม ลอยรอบ ปากแฮ
ตาประสมศรีชื้น เปรียบน้ำ รงประสาร ฯะ

๑๔ เสนาะโสงเสพชื่อเชื้อ คำกาย
ขาวที่ริมปากราย รอบล้อม
เวียนเถลิงสอสังขปลาย นาสิก อยู่แฮ
ตาดังศรีรงย้อย หยาดน้ำ จางแสง ฯะ

แมว การเวก

แมว โกนจา หรือร่องมด

๑๕ มีนามกาเวกพื้น กายดำ
ศีรษรลักษณนำ แนะไว้
สองเนตร์เลื่อมแสงคำ คือมาศ
ด่างทินาสาไซร้ เรียบฤๅ รอบเสมอ

๑๖ กายดำคอสุดท้อง ขาวขน เอียดแฮ
ตาดังศรีบวบกล ดอกแย้ม
โกนจาพจนีพนธ์ นามกล่าว ไว้นา
ปากแลหางเรียวแฉล้ม ทอดท้าว คือสิงห์

๑ จัตุบทหมดเพศน้อม นามแสดง ไว้นา
โรมสกลกายแสง หมึกลาย
สี่บาทพิศเล่แลง ลายเสวตร์
ตาเลื่อมศรีเหลืองคล้าย ดอกแย้ม นางโสน

๑ แม้นวายชีพอย่าทิ้ง ซากผี
ใส่ที่ฝังแรมปี ขวบคั้น
อฐิแมวนั้นมี คุณยิ่ง นักแฮ
อาจประหารภัยกัน กอบเกื้อ พูลผล ฯะ

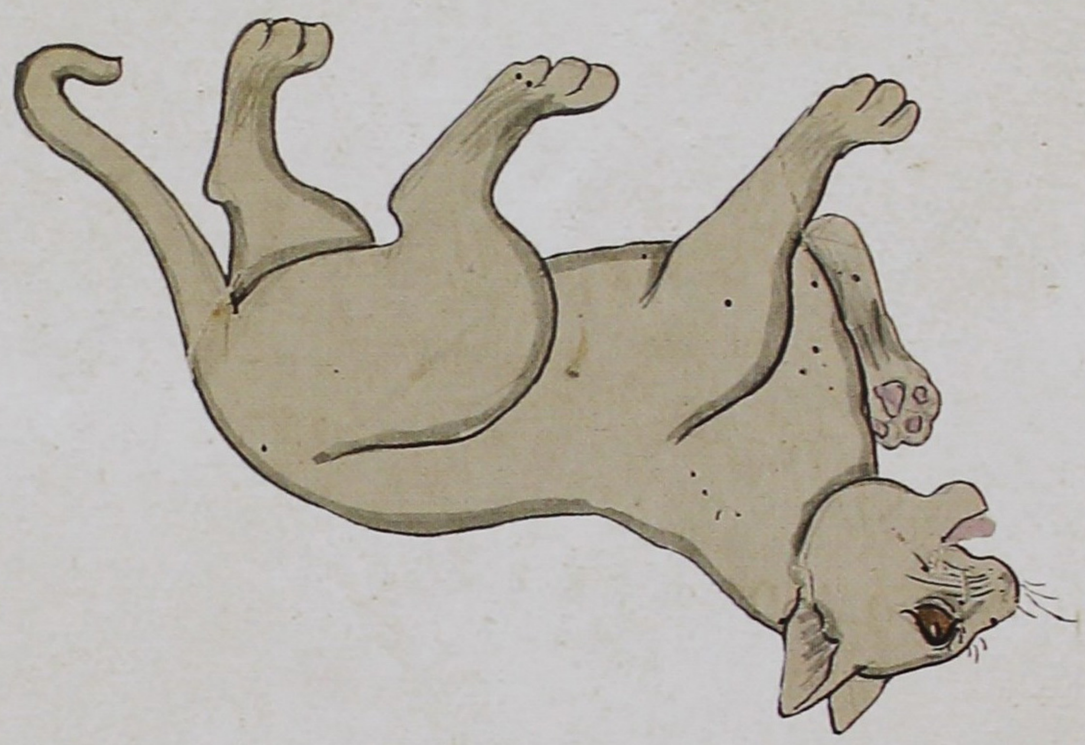

๏ วิฬาหินนะชาติเชื้อ ทุพลร่างแฮ
โดยสาทเวทางยล หยากรู้
อย่าควรประกอบปน ของชั่ว ไว้เลย
ทรัพย์แลยศถาผู้ เลี้ยงสูนย์เกษม ฯะ

๏ ตัวขาวตาเล่ห์ย้อม ชานสลา
หนึ่งดังโลหิตทา เนตรไว้
ปลอมลักคาบมัศยา ทุกค่ำ คืนแฮ
ชื่อทุพลเพศให้ โทศร้อนแรงผลาญ ฯะ

แมว พรรณพยัคฆ์ หรือลายเสือ

แมว ปีศาจ

๒ แมวไทย

๑ มีพรรณพยัฆเพศพื้น ลายเสือ
ขนดังชุบคำเกลือ แกลบกล้อง
ศีรษาโสตแสงเจือ เจิมเปือก ฆมแฮ
เสียงดังผีไปร้องร้อง เรียกแคว้นพงไสล ฯ

๓ แมวไทย

๒ ปิศาจำพวกนี้ อาจินต์ไทษนา
เกิดซึ่งลูกออกกิน ไปเว้น
หางขดดังงูดิน ยอบขนต
ขนสยากรายเส้น ชุบเนื้อ ยานหนัง

๑ มีพรรณพยัฆเพศพื้น ลายเสือ
ขนดังชุบคำเกลือ แกลบกล้อง
ศีรษาโสตแสงเจือ เจิมเปือก ฆมแฮ
เสียงดังผีไปร้องร้อง เรียกแคว้นพงไสล ฯ

๒ ปิศาจำพวกนี้ อาจินต์ไทษนา
เกิดซึ่งลูกออกกิน ไปเว้น
หางขดดังงูดิน ยอบขนต
ขนสยากรายเส้น ชุบเนื้อ ยานหนัง

๏ หินโทษโหดชาติเชื้อ ลักษณา
เกิดลูกตายออกมา แต่ท้อง
สันดานเพศกายปรา กฎโทษอยู่แฮ
ภัยพิบัติพาลต้อง สิ่งร้ายมาสถาน ฯ

๏ มักนอนบนยุ้งซุ้ม ขนกาย อยู่นา
เหนแต่คนเดินชาย วิ่งคล้าย
กอบเพลิงกำหนดหมาย นามบอก ไว้แฮ
ทรลักษณ์ชาติค่างท้าย โทษแท้พลันถึง ฯะ

๏ หินโทษโหดชาติเชื้อ ลักษณา
เกิดลูกตายออกมา แต่ท้อง
สันดานเพศกายปรา กฎโทษอยู่แฮ
ภัยพิบัติพาลต้อง สิ่งร้ายมาสถาน ฯ

๏ มักนอนบนยุ้งซุ้ม ขนกาย อยู่นา
เหนแต่คนเดินชาย วิ่งคล้าย
กอบเพลิงกำหนดหมาย นามบอก ไว้แฮ
ทรลักษณ์ชาติค่างท้าย โทษแท้พลันถึง ฯะ

แมว เหนี่ยเสนียด

แมวโทษ

๏ เหนบเสนียดนามโทษร้าย เริงเขน
ค่างที่ทุยหางเหน โหดร้าย
ทรงรูปพิกลเบญ จาเพศ
แม้ดังนี้อย่าไว้ ถิ่นบ้านเสียศรี ฯะ

แมวมีลักษณพร้อม เพราะกาย
หางดั่งบ่วงเบดทาย โทษไว้
เฉกพลอยเพชรราวสลาย มาแฮ
จงปล่อยเสียอย่าได้ คิดเลี้ยงยังสถาน

โดยกล่าว

แมวคุยดี

๏ สมบูรณ์สิบเจ็ดพร้อม ลักษณา
สฤษดินามสมยา บอกแจ้ง
แมวโทษหกตัวมา ~~บรรจบ~~ ~~ยี่สิบสาม~~บรรจบ
ยี่สิบสามตัวแส้ง ศิริไว้เปนเฉลิม ฯะ

๏ เหนบเสนียดนามโทษร้าย เริงเขน
ค่างที่ทุยหางเหน โหดร้าย
ทรงรูปพิกลเบญ จาเพศ
แม้ดังนี้อย่าไว้ ถิ่นบ้านเสียศรี ฯะ

๏ แมวมีลักษณพร้อม เพราะกาย
หางดั่งบ่วงเบดทาย โทษไว้
เฉกพลอยเพชรราวสลาย โดยกล่าว มาแฮ
จงปล่อยเสียอย่าได้ คิดเลี้ยงยังสถาน

๏ สมบูรณ์สิบเจ็ดพร้อม ลักษณา
สฤษดินามสมยา บอกแจ้ง
แมวโทษหกตัวมา บรรจบ
ยี่สิบสามตัวแส้ง ศิริไว้เปนเฉลิม ฯะ

แมวคีลีคุณ

๕ แมวเอกท่านกล่าวโดยหมาย ตำราบรรยา ในรูปพรรณนั้นนา กายคำเดินภักตรโสภา

สองบาทบาทา ท้องหลังแลหางมีศรี เก้าแห่งไซ้เสมอสำลี เนตรดังมะณี ปรากฏเปรียบนัยนา

สำเนียงไพรเภะหัสนักษา เปนที่เมตตา แก่ฝูงมนุษย์หญิงชาย แม้นใครได้เลี้ยงโดยหมาย

จักได้เปนนาย ผู้ใหญ่เรือนที่ถานา สิงฆารบริพารโภคา ทรัพย์สินจักมาเนืองเนือง

บริบูรณ์มูลมี จ่าจะเริญสวัสดิ์ภาพศักดิ์ศรี สัตรูภัยรี ยหอนจะได้ลกลายตน เลี้ยงให้จงดีมีผล

ตามท่านกล่าวกล ตำราดังนี้โดยปอง ฯะ ๕๐ หนึ่งกายขาวศรีสมผอง โสภาลำยอง

แลกำนันเก้าแห่งมี เสมออย่างผ้าเทศมีศรี แม้นใครเลี้ยงดี ค้าขายจะได้โภคา ทรัพย์สินสมบัตินานา

ทุกสิ่งสารพันพึงมี ผู้นั้นจะเปนเศรษฐี เพราะแมวนั้นดี จะให้ซึ่งคุณเจ้าตน ฯะ—

๑ แมวเอกท่านกล่าวโดยหมาย ตำราบรรยาย
ในรูปพรรณนั้นนา
กายดำเด่นภักตร์โสภา สองบาทบาทา
ท้องหลังแลหางมีศรี
เก้าแห่งไซร้เสมอสำลี เนตรดังมะณี
ปรากฏเปรียบนัยนา
สำเนียงไพรเราะห์สหัศษา เปนที่เมตตา
แก่ฝูงมนุษย์หญิงชาย
แม้นใครได้เลี้ยงโดยหมาย จักได้เปนนาย
ผู้ใหญ่เรือนที่ถานา
สิงฆารบริพารโภคา ทรัพย์สินจักมา
เนืองเนืองบริบูรณพูลมี
จักจะเริญสวัสดิ์ภาพศักดิ์ศรี สัตรูภัยรี
บห่อนจะใกล้กลายตน
เลี้ยงให้จงดีมีผล ตามท่านกล่าวกล
ตำราดังนี้โดยปอง ฯะ

๒ หนึ่งกายขาวศรีสมผอง โสภาลำยอง
แลดำนั้นเก้าแห่งมี
เสมออย่างม้าเทศมีศรี แม้นใครเลี้ยงดี
ค้าขายจะได้โภคา
ทรัพย์สินสมบัตินานา .....
ทุกสิ่งสารพันพึงมี
ผู้นั้นจะเปนเศรษฐี เพราะแมวนั้นดี
จะให้ซึ่งคุณเจ้าตน ฯะ

๏ หนึ่งนามนิลรัตนโสภณ ทั่วทั้งสกล เล็บลิ้นก็คำอำไภย แม้นสบภับแมวตัวใด คำดุจท่านไข
ดังนี้ [illegible] ย่อมจะให้คุณอเนกา สถุงมารีเภคา จะเนื่องเปนนิจบริบูรณ กอปรด้วย
เภไคอัยสูริย์ แสนศุขเพิ่มภูล ทำเริญสวัสดิ์ทำจัดภัย ฯะ ๏ อนึ่งนามทองแดงแสงไสย
เล็บลิ้นฟันใน นั้นแดงดังแกล้งย้อมมา ใครเลี้ยงจักได้ยศภา ยิ่งพ้นคณนา เปนที่อำมาตมนตรี

๏ อนึ่งนามดอกเสาไสยศรี ขนขาวอินทรี แลขาวนั้นแกมแซมดำ ใครภพเร่งให้อุปถัมภ์
แมวนั้นจักนำ ซึ่งศุขสวัสดิ์มงคล หญิงชายทั่วล่าสากล จักเมตตาตน ด้วยแมวนั้นเปนเสน่หา
เปรมีรักใคร่ไปนาแห่งฝูงนรา นรินทร์ทั่วหญิงชาย ฯะ ๏ หนึ่งนามแมวแก้วโกยหมาย ขาวทั่ว
ทั้งกาย แลเนตร์นั้นดังมณี สี่เท้าดำงามมีศรี หูหางดำดี ดังหมึกมาลายลำทา

๏ หนึ่งนามนิลรัตนโสภณ ทั่วท้องสกล
เลียลิ้นก็ดำอำไภย
แม้นสยบภยแมวตัวใด ดำดุจท่านไข
ดังนี้จงเลี้ยงรักษา
ย่อมจะให้คุณอเนกา สถุงมารโภคา
จะเนื่องเปนนิจบริบูรณ
กอปรด้วยโภไคอัยสูรีย์ แสนคุขเพิ่มภูล
จำเริญสวัสดีกำจัดภัย ฯะ

๏ อนึ่งนามทองแดงแสงไสย เลียลิ้นฟันไน
นั้นแดงดังแกล้งย้อมมา
ใครเลี้ยงจักโดยศถา ยิ่งพ้นคณนา
เปนที่อำมาตมนตรี ฯะ

๏ อนึ่งนามดอกเลาไสยศรี ขนขาวอินทรี
แลขาวนั้นแกมแซมดำ
ใครภพเร่งให้อุปถัมภ์ แมวนั้นจักนำ
ซึ่งคุขสวัสดีมงคล
หญิงชายทั่วล่าสากล จักเมตตาตน
ด้วยแมวนั้นเปนเสนหา
เปนที่รักใครไปมา แห่งฝูงนรา
นรินทร์ทั่วหญิงชาย ฯะ

๏ หนึ่งนามแมวแก้วโดยหมาย ขาวทั่วทั้งกาย
แลเนตรนั้นดังมณี
สีเท้าดำงามมีศรี หูหางดำดี
ดังหมึกมาลายลาทา

มีคุณยิ่งล้ำสหศยา จักนำโภคา พิพัฒสมบัติเพิ่มพูล ใครเลี้ยงจักได้ไอยสูริย์ สางฆารบริบูรณ์
ทุกสิ่งสารพันพิงมี ฯ ๖ หนึ่งลายดังปรอดมีศรี เลื่อมแสงรูจี ดังแก้ลงมาลูบลรยทา เลี้ยงมีมีคุณ
สหัสสา จงเร่งทามา เลี้ยงไว้อย่าแคลงสงไสย ฯ ๗ หนึ่งนามมงคลอำไภย ตำราท่านไข ว่าแมวนั้น
เปนมงคล กายดำคอขาวรอบขน ใครเลี้ยงเกิดผล ทรัพย์สินสมบัติมากมี ฯ

๘ หนึ่งค่างดุจอานภาชี แค่นน่ามีศรี ไนยนาทั้งสองขอบคำ ตีคำแสนตำลึงทองคำ ใครเลี้ยงจักนำ
เกียรติยศมาให้เจ้าตน ฯ ๙ หนึ่งคำเปนขอบสกล กายนั้นโสภณ ประลาศดังแก้ลงหลาวมา
ใครเลี้ยงจะมียาถา มีเดชเดชา นุภาพแก่คนแกรงกลัว ฯ ๑๐ หนึ่งคำศรีเลื่อมทั่วตัว นาลิกสลัว
ขาวผ่องเปนแค่นิเสภา ใครเลี้ยงจักได้ยศถา ในเจตเดือนตรา พระยาจะให้ลาภหลาย ฯ

มีคุณยิ่งล้ำสุหศษา จักนำโภคา
พิพัฒสมบัติเพิ่มพูล
ใครเลี้ยงจักได้อยู่สุรีย์ สฤงฆารบริบูรณ์
ทุกสิ่งสารพันพึงมี ฯะ

๑๕ หนึ่งลายดังปรอดมีศรี เลื่อมแสงรูจี
ดังแกล้งมาลูบลายทา
เลี้ยงดีมีคุณสุหลา จงเร่งหามา
เลี้ยงไว้อย่าแคลงสงไสย ฯะ

๑๖ หนึ่งนามมงคลอำไภย ตำราท่านไข
ว่าแมวนั้นเป็นมงคล
กายดำคอขาวรอบขน ใครเลี้ยงเกิดผล
ทรัพย์สินสมบัติมากมี ฯะ

๑๗ หนึ่งต่างดูจอานภาชี แต่นน่ามีศรี
ไนยนาทั้งสองขอบคำ
ดีค่าแสนตำลึงทองคำ ใครเลี้ยงจักนำ
เกียรติยศมาให้เจ้าตน ฯ:

๑๘ หนึ่งดำเปนขอบสกล กายนั้นโสภณ
ประลาศดังแกล้งกล่าวมา
ใครเลี้ยงจะมียศถา มีเดชเดชา
นุภาพแก่คนเกรงกลัว ฯ:

๑๙ หนึ่งดำศรีเลื่อมทั่วตัว นาสิกสลัว
ขาวผ่องเปนแต่นโสภา
ใครเลี้ยงจักได้ยศถา ในเจตเดือนตรา
พระยาจะให้ลาภหลาย ฯะ ๑๐

๑๖ หนึ่งคางค่างทั่วบริยาย โสภาเพลิดพราย ท่านกล่าวว่าเปนศักศรี ใครเลี้ยงจักเปนมนตรี

เสนาธิบดี ประกอบด้วยยศสฤงฆาร ฯะ ๑๗ หนึ่งแค่นปากจะมูกโอฬาร ใครได้ภาษภาร

จงเลี้ยงบำรุงรักษา จะได้ที่แคนไร่นา ทรัพย์สินโภคา ถ้าไพร่จะได้เปนนาย ฯะ

๑๘ หนึ่งค่างสองมดท่านทาย ดีแต่ค้าขาย สำเภาเภตรานาวัง พ่อค้าควรเลี้ยงโดยหวัง แมวนั้นยุจคลัง

เงินทองทุกสิ่งพูนมี ฯะ ๑๙ หนึ่งค่างบัทรอดสอดศรี ตำราว่าดี ใครเลี้ยงจะยิ่งกว่าตระกูล

กอปด้วยยศดีไอสูรีย์ ทุกสิ่งบริบูรณ์ ย่อมเนื่องเปนนิจนิรันต์ ฯะ ๒๐ หนึ่งสี่ท้าวค่างขบขัน ท่านว่าควร

กัน ให้เลี้ยงแต่ภาชนิกูล แมวนั้นย่อมจักให้คุณ จงมีการุณ อย่าได้ทำอันตราย ฯะ

๒๑ หนึ่งค่างสองหูโดยหมาย ตำราท่านทาย ว่าควรจะเลี้ยงแต่สงฆ์ ภัเรียนสิ่งใดอย่าง

๑๒ หนึ่งดวงด่างทั่วบริยาย โสภาเพลิดพราย
ท่านกล่าวว่าเป็นศักศรี
ใครเลี้ยงจักเป็นมนตรี เสนาธิบดี
ประกอบด้วยยศสฤงฆาร ฯะ

๑๓ หนึ่งแต้นปากจะมูกโอฬาร ใครได้ภัยภาร
จงเลี้ยงบำรุงรักษา
จะได้ที่แดนไร่นา ทรัพย์สินโภคา
ถ้าไพร่จะได้เป็นนาย ฯะ

๑๔ หนึ่งด่างล่องมดท่านทาย ดีแต่ค้าขาย
สำเภาเภตรานาวัง
พ่อค้าควรเลี้ยงโดยหวัง แมวนั้นคุ้มคลัง
เงินทองทุกสิ่งพูนมี ฯะ

๑๕ หนึ่งด่างปัตลอดสอดศรี ตำราว่าดี
ใครเลี้ยงจะยิ่งกว่าตระกูล
กอปด้วยยศศักดิ์โอฬาร์ ทุกสิ่งบริบูรณ์
ย่อมเนื่องเป็นนิจนิรันต์ ฯะ

๑๖ หนึ่งสีท้าวด่างขบขัน ท่านว่าควรกัน
ให้เลี้ยงแต่ราชนิกูล
แมวนั้นย่อมจักให้คุณ จงมีการุณ
อย่าได้ทำอันตราย ฯะ

๑๗ หนึ่งด่างสองหูโดยหมาย ตำราท่านทาย
ว่าควรจะเลี้ยงแต่สงฆ์

บมีได้ลืมหลง สำเร็จดังความปรารถนา ฯะ

๑ ท่านกล่าววิจารคำรา จงพิจารณา มาเลี้ยงทุกสิ่งตามมี แม้นตายอย่าทิ้งทรากผี ฝังไว้แรมปี

นั้นเก็บกระดูกแมวมา ใส่หม้อพิทักษ์รักษา จะมีคุณา นุคุณดังเปนเหมือนกัน เลี้ยงแล้ว

อย่าได้เดียดฉัน อย่าทุกตีรัน ถนอมจงรักนักหนา บรรจงอาหารโภชนา เช้าน้ำซ้ำปลา

ทุกสิ่งจงให้บริบูรณ์ แมวนั้นย่อมจักเพิ่มภูล อย่าพึงอาดูร สงไสยในเรื่องคำรา ฯะ

๑ แมวชั่วมีมากเหลือตรา ลายดังพยัคฆา กินลูกแล้วออกลูกตาย ด่างแดงหางดอกนิบหาย

หางขอกขาวลาย ท่านว่าให้เร่งปล่อยเสีย ฯะ

ร่ำเรียนสิ่งใดอยู่คง บมิได้ลืมหลง
สำเร็จดังความปราถนา ฯะ ๏

๏ ท่านกล่าววิถารตำรา จงพิจารณา
มาเลี้ยงทุกสิ่งตามมี
แม้นตายอย่าทิ้งทรากผี ฝังไว้แรมปี
นั้นเก็บกระดูกแมวมา
ใส่หม้อพิทักษ์รักษา จะมีคุณา
นุคุณดังเปนเหมือนกัน
เลี้ยงแล้วอย่าได้เดียดฉัน อย่าทุบตีรัน
ถนอมจงรักนักหนา
บรรจงอาหารโภชนา เข้าน้ำซ้ำปลา
ทุกสิ่งจงให้บริบูรณ์
แมวนั้นย่อมจักเพิ่มภูล อย่าพึงอาดูร
สงไสยในเรื่องตำรา ฯะ ๏

๏ แมวชั่วมีมากเหลือตรา ลายดังพยัคฆา
กินลูกแลออกลูกตาย
ด่างแดงหางดอกฉิบหาย หางขอดขาวลาย
ท่านว่าให้เร่งปล่อยเสีย ฯะ ๏

พระยานกกวัก

กินนอนไกรลาศ

๏ ปากเปนขอทั้งปลาย ปีก หาง เปนตัว ๓ หัวปีกเปนดอกบัว
คอเปนตัว ๕ ชื่อพระยานกกวักคีนักแล เปนเสน่ห์
รักใคร่แก่เทพามนุษย์ทั้งปวงขายของดีหนักแล้วแล ฯะ

๏ ชื่อกินนอนไกรลาศ เปนเสน่หดี ถ้าจะหาเมีย
ให้เอาดอกไม้ ของหอมแช่น้ำให้กินให้อาบแล
เมื่อคู่นั้นยกหาง ตั้งชันขึ้นแล จงพิจารณาดูเถิด ฯะ

๏ ปากเปนขอทั้งปลาย ปีก หาง } เปนตัว ๓ หัวปีกเปนดอกบัว
คอเปนตัว ๕ ชื่อพระยานกกวักคีนักแล เปนเสน่ห์
รักใคร่แก่เทพามนุษย์ทั้งปวงขายของดีหนักแล้วแล ฯะ

๏ ชื่อกินนอนไกรลาศ เปนเสน่หดี ถ้าจะหาเมีย
ให้เอาดอกไม้ ของหอมแช่น้ำให้กินให้อาบแล
เมื่อคู่นั้นยกหางตั้งชันขึ้นแล จงพิจารณาดูเถิด ฯะ

เทพนม

ทรงไตรภพ

๓ ชื่อเทพนมเมื่อยกปีกปลายปีกเปนตัว ๕ อกเปนตัว ๕๕
กลางหางเปน ๑๑ เลี้ยงไว้จะได้เปนเสนาผู้ใหญ่
ดีนักแล ฯ๏—

๔ ชื่อทรงไตรภพเปนตัวคว่ำ ศีรษะเปนองค์พระ สองปีก
ค่างเปนตัว ๕ กลางหางเปนตัว ๕๖ ปากหอมเหมือนจันทน์
คอเปนตัว ๑๑ ขนหางเปนตัว ๕๖ ปลายหาง เปนตัว ๕๕
สำเภาทอง ๗ ลำมาแลกอย่าเอา ให้ใส่ตรงทอง หม้อ จาน } ทอง
คอนนาค ฯ๏—

๓ ชื่อเทพนม เมื่อยกปีกปลายปีกเปนตัว ๕ อกเปนตัว ๕๕
กลางหางเปน ๑๑ เลี้ยงไว้จะได้เปนเสนาผู้ใหญ่
ดีนักแล ฯ๏—

๔ ชื่อทรงไตรภพเปนตัวคว่ำ ศีรษะเปนองค์พระ ปีกสอง
ค่างเปนตัว ๕ กลางหางเปนตัว ๕๖ ปากหอมเหมือนจันทน์
คอเปนตัว ๑๑ ขนหางเปนตัว ๕๖ ปลายหาง เปนตัว ๕๕
สำเภาทอง ๗ ลำมาแลกอย่าเอา ให้ใส่กรงทอง หม้อ จาน } ทอง
คอนนาค ฯ๏—

กวักทรัพย์

ผีเสื้อสมุทร

อัคมุกขี

๕ ชื่อกวักทรัพย์หับคลัง เมื่อคูหางกวักทุกคำ ให้แขวน
ไว้กรงที่นอน ให้เอาเงินใส่กันมือน้ำ + ถึงจะจนก็ได้
เปนเศรษฐี ดีนักแล ๚๏—

๖ นกสองตัวนี้อย่าเลี้ยงเลย อย่าให้เอาขึ้นเรือนจะฉิบหาย ๚ะ

๗ ตัวหงายชื่อผีเสื้อสมุท

๘ ตัวคว่ำชื่ออัคมุกขี

นากขบาท

มงคลอ้อมแก้ว

๏ ชื่อนกขยาทกันขโมย ที่คอ ๒ ชั้น ดีนักแล ฯะ

๏ ชื่อมงคลอ้อมแก้วดีนัก กันอุบาทว์จรรโลมภัยต่าง ๆ แล ฯะ

๏ ชื่อนกขยาทกันขโมย ที่คอ ๒ ชั้น ดีนักแล ฯะ

๏ ชื่อมงคลอ้อมแก้วดีนัก กันอุบาทว์จรรโลมภัยต่าง ๆ แล ฯะ

ลูกประคำร้อยแก้ว

ทองมังกร

๑ ตัวนี้ชื่อถูกประคำร้อยแก้วกันษารพิศ สัตรูทั้งปวง
ที่คอจุดลายขนเล็กดูยาก ๗:๏—

๑๒ ตัวหงายชื่อนกทองมังกร เปนเสนห์ทรัพย์
ลาย ๕ } แถวปัตตะลอดทั้ง ท้อง / หลัง } สองค่าง ๗:๏—

๑ ตัวนี้ชื่อถูกประคำร้อยแก้วกันษารพิศ สัตรูทั้งปวง
ที่คอจุดลายขนเล็กดูยาก ๗:๏—

๑๒ ตัวหงายชื่อนกทองมังกร เปนเสนห์ทรัพย์
ลาย ๕ } แถวปัตตะลอดทั้ง ท้อง / หลัง } สองค่าง ๗:๏—

๑๓ ชื่อพระยาราชหงษ์ หายากนักที่จะหาผู้ใดเลี้ยง
จะได้เปนอรรคมหาเสนาผู้ใหญ่ ดีนักแล ฯ:๐

๑ สิทธิการิยะ ตำรานกเขาฉะวา ให้รู้จักว่าร้ายกาดีจึงพิจารณาตามตำรานี้เถิด ฯ ถ้านกตัวใดขาวผ่องปากแดง
ตีนแดงเหมือนกุ้งต้ม นกตัวนั้นคุ้มมงคนทั้งหลายดีค่ามิได้เลย ฯ นกตัวใดตัวขาวปีกขาวผ่องเลี้ยงไว้กับ
เรือนใคร เสมือนได้หัวเพ็ชรอันดี กันจรรไรอุยาทาวแล ฯ นกตัวใดขนชูปีกกะดกทุกที นกตัวนั้นกัน
อุยาทาวจรรไรดีนักแล ฯ นกตัวใดขันดัง ฯ กุรุวา ฯ ว่าเลี้ยงไว้ทำไร่นาดี ถ้าจะเอาเข้าปลูกมาลงนา

๑๓ ชื่อพระยาราชหงษ์ หายากนักที่จะหาผู้ใดเลี้ยง
จะได้เปนอรรคมหาเสนาผู้ใหญ่ ดีนักแล ฯ:๐

๑ สิทธิการิยะ ตำรานกเขาฉะวา ให้รู้จักว่าร้ายกาดีจึงพิจารณาตามตำรานี้เถิด ฯ ถ้านกตัวใดขาวผ่องปากแดง
ตีนแดงเหมือนกุ้งต้ม นกตัวนั้นคุ้มมงคนทั้งหลายดีค่ามิได้เลย ฯ นกตัวใดตัวขาวปีกขาวผ่องเลี้ยงไว้กับ
เรือนใคร เสมือนได้หัวเพ็ชรอันดี กันจรรไรอุยาทาวแล ฯ นกตัวใดขนชูปีกกะดกทุกที นกตัวนั้นกัน
อุยาทาวจรรไรดีนักแล ฯ นกตัวใดขันดัง ฯ กุรุวา ฯ ว่าเลี้ยงไว้ทำไร่นาดี ถ้าจะเอาเข้าปลูกมาลงนา

ให้เอานั้นซึ่งนกกินเหลือนั้นมารดเข้าปลูกก่อน แล้วจึงไปหว่าน หาพายาธิโรคามิได้เลย ฯ ถ้าขันดัง [illegible] ฯ

ท่านว่าทำนากันภัยอันตรายทั้งปวงดีนักแล ฯ ๖ นกตัวใดขันดัง ฯ กุรุคุม ฯ กันอุบาทว์ถ่อยความแลฯ

๖ ถ้าขนเปนอลอองฟันไฟ แม้นอยู่เรือนใครดังได้หัวแหวนอันดีมีราคามากแล ฯ ๖ ถ้าขันดังกุรุบุ ฯ มีราคา

เสมือนอัเพชรดีแล ๖ ถ้าขันดัง บัวระเบิก, จะจำเริญอายุแก่เจ้าของทุกเช้าค่ำ เปนคิริสวัสดีนักแล ฯ

---

๖ ถ้าขันดัง สาระทุกขัง, แลขันดัง โอระเทาทอง, แลขันดัง วาระโปพุทโธ, ก็ดี ถ้าใดยินขันเสียงดังกล่าว

มานี้ดีนักแล ๖ ถ้าขันดังเกฉะวา, จะตีค่ามิได้เลย ถ้าขันดัง ไก่กะลำภา, ท่านว่าหาค่ามิได้เลย

๖ ถ้านกใดลายขนดังนี้ [illegible] กันอุบาทว์จรรไร แลภัยอันตรายทั้งปวงแล ฯ

๖ ถ้าลายขนเปนดังนี้ [illegible] มีราคามากแล ฯ ถ้าลายเข้าดอกกันโภยอันตรายแล ฯ

ภัย

ให้เอาน้ำชี้งนกกินเหลือนั้นมารดเข้าปลูกก่อน แล้วจึงไปหว่าน หาพายาธิรคามิได้เลย ฯ ถ้าขนดัง..... ฯ
ท่านว่าทำนากันภัยอันตรายทั้งปวงดีนักแล ฯ ๏ นกตัวใดขนดัง ฯ กุรุคุม ฯ กันอุบาทว์ถ้อยความแล ฯะ
๏ ถ้าขนเปนอลอองฟันไฟ แม้นอยู่เรือนใครดังได้หัวแหวนอันดีมีราคามากแล ฯะ ๏ ถ้าขนดังกุรุปา ฯ มีราคา
เสมือนดังเพชรดีแล ๏ ถ้าขนดัง 'บัวระเยิก , จะจำเริญอายุแก่เจ้าของทุกเช้าค่ำ เปนศิริสวัสดินักแล ฯ

๏ ถ้าขนดัง 'สาระทุกขัง , แลขนดัง 'โอระฆาทอง , แลขนดัง 'วาระไปพุทโธ , ก็ดี ถ้าได้ยินขนเสียงดังกล่าว
มานี้ดีนักแล ๏ ถ้าขนดังโกณะวา, จะดีค่ามิได้เลย ถ้าขนดัง 'ไก่กะลำภา , ท่านว่าหาค่ามิได้เลย
๏ ถ้านกใดลายขนดังนี้ ⁘ ⁘ ⁘ กันอุบาทว์จรรโรแลภัยอันตรายทั้งปวงแล ฯะ
๏ ถ้าลายขนเปนดังนี้ ❀ มีราคามากแล ฯ ถ้าลายเข้าตอกกันโภยภัยอันตรายแล ฯะ

๑๐ ถ้านหนึ่งเสียงอ่อนหวานยิ่งนัก ยิ่งเป็นโภคทรัพย์ ฯ ๑๑ ถ้าขนงอกในปากน้อยมากเท่าใดก็ดี ท่านตีราคาไว้ +

ทองหนึ่งแล ฯ ๑๒ ถ้าสร้อยรอบคอท่านว่าราคาแผ่นตะกั่วหนึ่งแล ฯ ๑๓ อนึ่งท่านให้ดูขนหาง ๑๔ ๑๓ เส้นที่

เป็นพระยานกกันภัยอันตรายทั้งปวงแล ฯ ๑๓ ถ้าน่าผากงอกกว่านกทั้งปวงท่านว่าเป็นโภคทรัพย์แล ฯ

๑๔ ถ้าขนหาง ๑๑ ๑๓ ๑๔ } เส้นที่ มีตรามากนักแล ฯ ๑๕ ถ้าขนหางเส้นเดียว ท่านว่ามาแต่เมืองลาวหลวงคำได้ ฯ

๑๖ ถ้าขนหางครบ ๑๐ เส้นมีดีเป็นอุบาทว์ ๑๗ ถ้าแข้งแดงเล็บขาวผ่องแลตาขาวผ่อง ท่านว่าสกุลเพลิงดีนัก ฯ

๑๘ ถ้าเป็นร่องมดกลางคำสกุลเพลิงดีนักแล ฯ ๑๙ ถ้าเล็บแจงแข้งแดงกันชิมยิ่งนักแล ฯ ๒๐ ถ้าปากหอง

เหมือน กะเทียม เนียม } ดีนักแล ฯ ๒๑ ถ้าตาคำอุบาทว์ ฯ ถ้าหายใจเหม็นอุบาทว์ ถ้าหางสั้นกว่าตัวอุบาทว์ ฯ

ถ้าได้ฝ่าตีนแดงอุบาทว์ ฯ ถ้าได้ฝ่าตีนดำกันเพลิง ฯ ถ้ารูปตาสองข้างขาวรอบแลคอดำรอบเป็นมงคล ฯ

๏ ถ้านกไดเสียงอ่อนหวานยิ่งนัก ยิ่งเปนโภคทรัพย์ ฯ ๑๐ ถ้าขนงอกในปากน้อยมากเท่าใดก็ดี ท่านตีราคาไว้
ทองหนึ่งแล ฯ ๑๑ ถ้าสร้อยรอบคอท่านว่าราคาแผ่นตะกั่วหนึ่งแล ฯ ๑๒ อนึ่งท่านให้ดูขนหาง ๑๕/๑๓ } เส้นดี
เปนพระยานกกันภัยอันตรายทั้งปวงแล ฯ ๑๓ ถ้าน่าผากงอกกว่านกทั้งปวงท่านว่าเปนโภคทรัพยแล ฯ
๑๔ ถ้าขนหาง ๑๑/๑๗ } เส้นดี มีราคามากนักแล ฯ ๑๕ ถ้าขนหางเส้นเดียว ท่านว่ามาแต่เมืองละไว้หาราคามิได้ ฯ

๑๖ ถ้าขนหางครบ ๑๐ เส้นมิดีเปนอุบาทว์ ๑๗ ถ้าแข้งแดงเลียบขาวผ่องแลตาขาวผ่อง ท่านว่าสกฎเพลิงดีนัก ฯ
๑๘ ถ้าเปนร่องมดกลางดำสกฎเพลิงดีนักแล ฯ ๑๙ ถ้าเลียบแดงแข้งแดงกันขไมยดีนักแล ฯ ๒๐ ถ้าปากหอม
เหมือน กะเทียม เนียม } ดีนักแล ฯ ๒๑ ถ้าตาดำอุบาทว์ ฯ ถ้าหายใจเหม็นอุบาทว์ ถ้าหางสั้นกว่าตัวอุบาทว์ ฯ
ถ้าใต้ฝ่าตีนแดงอุบาทว์ ฯ ถ้าใต้ฝ่าตีนดำกันเพลิง ฯ ถ้ารีมตาสองข้างขาวรอบแลคอดำรอบเปนมงคล ฯ:๐—

๒๖ ถ้าขนขาวมากกว่าขนดำ แลบนขาวเหลืองแลเขียว สร้อยรอบคอเสมือนหัวเพชรดีนักนักแล ฯ

๒๗ ถ้าขนขาวเปนนวนลอองดีนักแล ๒๘ ถ้าขนขาวเสมือนตัวสังข์ มีราคาดังทับทิม ๒๙ ถ้าขนคอแดงดังน้ำตาง

ตัวลายดังเสือโคร่งมีราคาดังธรรมดาช ๓๐ ถ้าขนคอเหลืองดังหรดาน ก็ดี ขนคอดังเสือสมิงราคา ๓ ทอง

ถ้าคอเสมือนเปลือกโคน ตัวลายเหมือนไก่ฟ้ามีค่ามากนักแล ๓๑ ถ้าหัวแดงคอดำขนหางงอๆ เปนฝอยหยาบยาวๆ

---

๓๒ ดีหนึ่ง เอาไว้เรือนกันอัปรี ๓๓ ถ้าลายดังนี้ ๐๐๐๐๐ ๐๐๐๐ ตีค่าไว้ ๓ ทองแล ฯ แล้วให้พิจารณาดู

ลายตามตัวเถิดลายดังนี้ ๐๐๐๐๐๐๐ ๓ ทองแล ฯ ลายดังนี้ ๐๐๐๐๐๐๐ ๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐

ตีค่าไว้ ๓ ถ้าผู้ใด ๆ ตีราคาจะรหาเลือดตาย ฯ ๓๔ ลายดังนี้ ๐๐ ๐๐๐๐ ๐ ตีค่าไว้ ๑๗ ทองแล ๓๐ ลายดังนี้ ๐๐ ๐๐๐๐๐๐

ตีค่าไว้ ๑๗ ทองแล ฯ ๓๑ ถ้าลายดังนี้ ๐๐๐๐ ตีค่าไว้ ๓ ทองแล ฯ ๓๒ ถ้าลายดังนี้ ๐๐๐๐ ๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐ ตีค่า

๒๒ ◎ ถ้าขนขาวมากกว่าขนดำ แลปนขาวเหลืองแลเขียว สร้อยรอบคอเสมือนหัวเพชรดีนักแล ฯ
๒๓ ◎ ถ้าขนขาวเปนนวนลอองดีนักแล ๒๔ ◎ ถ้าขนขาวเสมือนตัวสังข์มีราคาดังทับทิม ๒๕ ◎ ถ้าขนคอแดงดังน้ำครั่ง
ตัวลายดังเสือโคร่งมีราคาดังธรรมราช ๒๖ ◎ ถ้าขนคอเหลืองดังหรดานก็ดี ขนคอดังเสือสมิงราคา ๒ ทอง
ถ้าคอเสมือนเปลือกโคน ตัวลายเหมือนไก่ฟ้ามีค่ามากนักแล ๒๗ ◎ ถ้าหัวแดงคอดำขนหางงอ ๆ เปนฝอยหยาบยาว ๆ

องคุลีหนึ่ง เอาไว้เรือนกันอย่าให้ ๒๘ ◎ ถ้าลายดังนี้ ตีค่าไว้ ๕ ทองแล ฯ แล้วให้พิจารณาดู
ลายตามตัวเถิดลายดังนี้ ๑ ทองแล ฯ ลายดังนี้ ๑๙
ตีค่ามิได้ ถ้าผู้ใดๆ ตีราคาจะรากเลือดตาย ฯ ๒๙ ◎ ลายดังนี้ ตีค่าไว้ ทองแล ๓๐ ◎ ลายดังนี้
ตีค่าไว้ ๑๐ ทองแล ฯ ๓๑ ◎ ถ้าลายดังนี้ ตีค่าไว้ ๓ ทองแล ฯ ๓๒ ◎ ถ้าลายดังนี้ ตีค่า

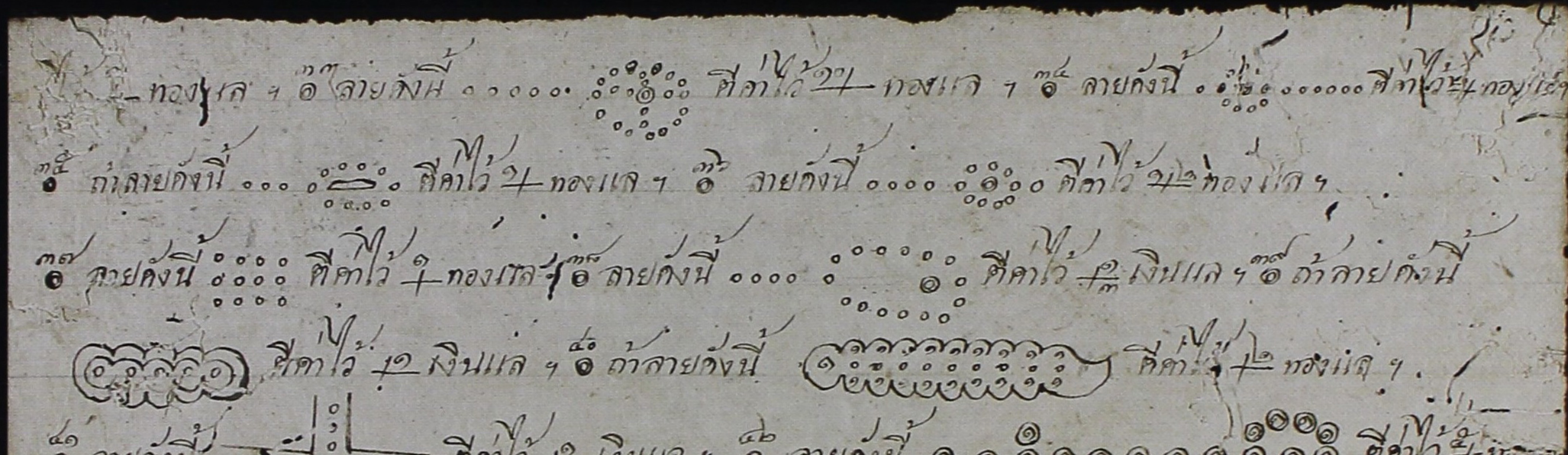

๔๕ ว่าแต่ลงแท่งสาธุชนมาณพศึก นกอุบาทว์สาทนอาจารย์เหลย ถ้าปากเหมือนนี้ดีเลย อย่าชมเชยปล่อยไป
ให้ไล่ตา ๆ ถ้าคอโตปากหงายเปนล่องลม เสี่ยงไว้ชมก็ต้องชั่งใจ ถ้าเท้าลองปลาดเหมือนชนชาติ เสี่ยงนักจะ
ไฟฟอนจะร้อนใจ ๆ ถ้าตัวโตวานหลังลงนอกออก ตำรายอกไว้ทางอย่าสงสัย ถ้าเสี่ยงได้จักมีอำนาจ จะร้อนใจไม่มี
ทุกวี่วัน ๆ ถ้าตัวโตขนหางไม่ห่อนสิบ โลยกหยิบเสี่ยงไว้จะอาสัญ ๆ ถ้าเท้าเปลี้ยวิบัติย่อมมิตกกัน จำนุกนั้น
ไว้ชั่วนิรันดร ๆ ถ้าขนหางนกนั้นสั้นกว่าตัว เปนชาติชั่วอย่าต้องสงสัย ถ้าเสี่ยงได้ชักเปนแต่เขญใจ

ไว้ ๓ + ทองแล ฯ ๓ ◎ ลายดังนี้ ..... ตีค่าไว้ ๑๐ + ทองแล ฯ ๓ ◎ ลายดังนี้ ..... ตีค่าไว้ ๒ + ทองแล ฯ

๓ ◎ ถ้าลายดังนี้ ..... ตีค่าไว้ ๑ + ทองแล ฯ ๓ ◎ ลายดังนี้ ..... ตีค่าไว้ ๑๒ ทองแล ฯ

๓ ◎ ลายดังนี้ ..... ตีค่าไว้ ๑ + ทองแล ฯ ๓ ◎ ลายดังนี้ ..... ตีค่าไว้ ๑๓ เงินแล ฯ ๓ ◎ ถ้าลายดังนี้

ตีค่าไว้ ๑ + เงินแล ฯ ๓ ◎ ถ้าลายดังนี้ ตีค่าไว้ ๒ + ทองแล ฯ

๓ ◎ ลายดังนี้ ตีค่าไว้ ๑ + เงินแล ฯ ๓ ◎ ลายดังนี้ ตีค่าไว้ ๔ + ทองแล ฯ

๓ ◎ ลายดังนี้ ตีค่าไว้ ๑ + เงิน ๓ ◎ ลายดังนี้ ตีค่าไว้ ๑ + เงิน

◎ ขอแถลงแต่งสารประมาณชาติ
ถ้าปากเหม็นเหมือนขี้ไม่ดีเลย
ถ้าตัวใดปากหางเปนล่องลม
ถ้าเท้าแดงปลาดเหมือนชาติทา
ถ้าตัวใดขนหลังดังนกออก
ถ้าเลี้ยงไว้จักมีอัคคีภัย
ถ้าตัวใดขนหางไม่ท่อนสิบ
ถ้าเท้าเป็ดนิ้วปิดย่อมติดกัน
ถ้าขนหางนกนั้นสั้นกว่าตัว
ถ้าเลี้ยงไว้มักเปนแต่เขญใจ

นกอุบาทว์ลาหานอาจารย์เฉลย
อย่าชมเชยปล่อยไปให้ไกลตา ฯ
เลี้ยงไว้ชมก็ต้องซึ่งโทษา
เลี้ยงรักษาไฟฟอนจะร้อนใจ ฯ
ตำรายกไว้ตรงอย่าสงสัย
จะร้อนใจไม่ดีทุกวี่วัน ฯ
ใครยกหยิบเลี้ยงไว้จะอาสัญ ฯ
ว่านกนั้นอุบาทว์นี้ราคไกล ฯ
เปนชาติชั่วอย่าได้คิดพิศมัย
ก่อบังเกิดโภยภัยประไลยลาน ฯ

กอบังเกิดโดยภัยประไลยลาน ฯ ถ้าตัวใดขนปีกไม่มิดกาย ท่านทายว่าเพลิงนั้นจะสังหาร ให้ย่อยยับไม่สิ้น

จนดินดาน ทั้งทรัพย์อรทานไปจากตน ฯ ถ้าตัวใดทวารแดงเปนแสงชาติ นกอุบาทว์เสี้ยงไว้มิให้ผล ฯ

ถ้าตัวชั้นกว่ากันผิดพิกล จะอาภัพอับจนไม่มีดี ให้นิมนต์พระสงฆ์สวดคาถา สวดพระกัตวาพระชินศรี ครั้น

ครบจบกำรพพระมุนี ชำระเกล้าเกศีให้พ้นภัย นี่แลท่านจงพิจารณา ในตำราม่นคงอย่าสงไสย ถ้าได้ดี

ก็จะมีคุ้มโทษภัย ถ้าได้ภัยก็ประไลยเกิดเหตุเอย

อนึ่งหางสกุณี นกคุ่มมาเสพสอดเพียง ฯ ถ้าปีกเลบหางพร้อมเพรียง เร่งบำเรอเสี้ยง คู่เคียงจะนอนกรงกอง

อนึ่งสรอยรอบคอควรครอง เสียงไว้โดยปอง จะป้องกันภัยพาน คู่มิได้ภัยโทษแปดประการ กันโจรรอนราญ ปาหาญ

นวอัก เรือนตน ฯ หนึ่งโสตกลิ่นโอฐหอมสกล อีกตระกูลนอนปน ระคนในปากกลิ่นละเวง

ขันเสียงใหญ่ ครึ้มครืนเครง สัตรูยำเกรง บ่ออาจบ่หาญลานกลัว ฯ หนึ่งถ้าสกุณเดียวตัว ขันเสียงพันพัว

ยินทั่วละอย่างต่างกัน ฯ นกนี้มีนามให้นั้น อิศวรเศกสรรค์ สกุณชวาเสียง ฯ อนึ่งขนกลเท่าไฟเพียง

ถ้าตัวใดขนปีกไม่มิดกาย
ให้อยยับไม่สิ้นจนดินดาน
ถ้าตัวใดทวารแดงเปนแสงชาติ
ถ้าตัวชั้นกว่ากันผิดพิกล
ให้นิมนต์พระสงฆ์สวดคาถา
ครั้นครบจบคำรพพระมุนี
นี่แลท่านจงพิจารณา
ถ้าใดดีก็จะมีคุ้มไทษภัย

ท่านทายว่าเพลิงนั้นจะสังหาร
ทั้งสินทรัพย์อรทานไปจากตน ฯ
นกอุบาทว์เลี้ยงไว้มิให้ผล ฯ
จะอาภัพอับจนไม่มีดี
สวดพระกัตวาพระชินศรี
ชำระเกล้าเกสีให้พ้นภัย
ในตำรามั่นคงอย่าสงไสย
ถ้าใดร้ายก็ประไลยเกิดเหตุเอย ฯ:๐—

๐ อนึ่งหางสกุณี
นกคุ่มมาเสพสอดเพียง ฯ
ถ้าปีกเลยหางพร้อมเพรียง
คู่เคียงจะนอนกรงทอง ฯ
อนึ่งสรอยรอบคอควรครอง
จะป้องกันภัยพาน
คุ้มได้ภัยไทษแปดประการ
มาหาญมายึกเรือนตน ฯ
หนึ่งโสตกลิ้นโอษฐ์หอมสกล
ระคนในปากกลิ่นละเวง
ขันเสียงใหญ่ครื้มครื้นเครง
บ่ออาจย่หาญลานกลัว ฯ
หนึ่งถ้าสกุณเดียวตัว
ยืนทั่วละอย่างต่างกัน ฯ
นกนี้มีนามให้นั้น
สกุณชาเสียง ฯ

.....

เร่งบำเรอเลี้ยง
เลี้ยงไว้โดยปอง
กันไจรรอนราญ
อีกตระกูลนอนปน
ปู
สัตรูยำเกรง
ขันเสียงพันพัว
อิศวรเศกสรรค์

ศัพท์สำเร็จ มาแต่ภาษาบาลีเป็นพื้น ๆ นอกนี้เป็นภาษาไทยบ้างสันสกฤตบ้าง สมมติไว้ชั่วคราว ๆ สักแต่ว่าเรียก

ให้รู้เรื่องกันเท่านั้น จะถือเป็นสำคัญหาได้ไม่ ๆ ถึงจะเป็นเช่นนั้นก็ดี ภาษาที่ใช้ในการสวดมนต์นี้

๏ อันนึ่งอาจารย์แนะนำ สวดให้ช้าพอสมควรอันหนึ่งด้วย ให้ออกเสียงตัวหนังสือให้ชัดเจน ประกอบ

ด้วยจังหวะ ๆ อย่าให้เร็วนัก ๆ อย่าให้ช้านัก ๆ ให้พอดีกันทั้งสองอย่าง ที่ว่าอย่าให้เร็วนักนั้น เพราะ

เร็วนักมักขาดความไพเราะ ไม่ชวนให้ฟังเพลิดเพลิน ถึงเสียงจะดังก็ดี ก็เป็นเสียงอึงคะนึงไป ไม่ได้ยิน

ถนัดชัดเจน ที่ว่าอย่าให้ช้านักนั้น เพราะช้านักมักขาดความไพเราะเหมือนกัน ๆ ฟังเนิบนาบเกินไป

ก็ชวนให้เบื่อหน่าย ไม่อยากฟังต่อไป ๆ ถึงจะเป็นเช่นนั้นก็ดี ก็ต้องให้ออกเสียงตัวหนังสือให้ชัดเจน

ประกอบด้วยจังหวะ ๆ ให้พอดีกันทั้งสองอย่างนั่นเอง ๆ ถึงจะเป็นเช่นนั้นก็ดี ก็ต้องให้ออกเสียง

ตัวหนังสือให้ชัดเจน ประกอบด้วยจังหวะ ๆ ให้พอดีกันทั้งสองอย่างนั่นเอง ๆ ถึงจะเป็นเช่นนั้นก็ดี

ก็ต้องให้ออกเสียงตัวหนังสือให้ชัดเจน ประกอบด้วยจังหวะ ๆ ให้พอดีกันทั้งสองอย่างนั่นเอง ๆ

ถึงจะเป็นเช่นนั้นก็ดี ก็ต้องให้ออกเสียงตัวหนังสือให้ชัดเจน ประกอบด้วยจังหวะ ๆ ให้พอดีกันทั้ง

สองอย่างนั่นเอง ๆ ถึงจะเป็นเช่นนั้นก็ดี ก็ต้องให้ออกเสียงตัวหนังสือให้ชัดเจน ประกอบด้วยจังหวะ ๆ

ให้พอดีกันทั้งสองอย่างนั่นเอง ๆ ถึงจะเป็นเช่นนั้นก็ดี ก็ต้องให้ออกเสียงตัวหนังสือให้ชัดเจน

ประกอบด้วยจังหวะ ๆ ให้พอดีกันทั้งสองอย่างนั่นเอง ๆ ถึงจะเป็นเช่นนั้นก็ดี ก็ต้องให้ออกเสียง

ตัวหนังสือให้ชัดเจน ประกอบด้วยจังหวะ ๆ ให้พอดีกันทั้งสองอย่างนั่นเอง ๆ ถึงจะเป็นเช่นนั้นก็ดี

ก็ต้องให้ออกเสียงตัวหนังสือให้ชัดเจน ประกอบด้วยจังหวะ ๆ ให้พอดีกันทั้งสองอย่างนั่นเอง ๆ

อนึ่งขนกลเท่าไฟเพียง ส่งสีจำเรียง จงสงวนควรเลี้ยงรักษา เลี้ยงดูสกุณา
มาเคียงมาแข่งควันไฟ ฯ คู่ฟ้าแลดินควรชม
นกนี้มีนามโดยนัย นุสนธิฤาไพย ..... น้ำหมึกมาพรม
สมมตไว้ชวาขน ฯ มาสมมาประสะทา ฯ
สกุณสองนี้โครยล เลี้ยงไว้เกิดผล แลเลห์ลายผุดขึ้นมา เปนตัวอักขรา
จะคลซึ่งลามสู่สถาน ฯ ประจักษแก่ตาทั้งผอง ฯ
กันยิยบได้มาพาน นกนี้ควรใส่กรงทอง เร่งให้ควรสนอง
สถานที่อยู่จนไร ฯ จงปวงพิทักษ์รักษา ฯ
◎ อนึ่งอาจารยแนะนัย สกุณตัวใด จะคุ้มไทษภัยพาลา สรรพภัยนา ๆ
ปักชร้ายขาวเส้นหนึ่งควร บ่มีมาถึงแก่ตน ฯ
โดยนัยนีติคำนวน แห่งองค์มเหศวร เปนที่จำเริญศุภผล
ประมวนนามว่าชำเปน ฯ สู่ตนจะได้เปนดี ฯ
อีกปีกขนขาวสามเส้น โดยนัยเราเห็น อนึ่งอุจจาระสะกุณี กลจอมปลอกมี
มาเปนดังนี้มีนาม ยอดขึ้กระทั่งถึงคอน
ประกาศคำอิศวรแนะความ เรียกชื่อสกุณตาม หนึ่งถ้าขี้เปนกองก้อน ดังก้อนเส้าซ้อน
ในนามมีว่าสำยก ทั้งสามฉงอ้นงามสม ฯ
แม้ว่าผู้ใดได้นก ดังเราสาธก สกุณสองนี้ปวงควรชม กรงทองยาถม
สำเปนสยถกล่าวมา จึ่งสมด้วยศักดิสกุณี

เลี้ยงไว้จะจำเริญศรี ทุกข์ภัยห่อนมี เปนที่โภคทรัพย์รับเฉลย ฯ หนึ่งสกุณใดมาเคย* เลยมาถึงยขันคูยามเคียง ฯ

* ถึงยามห่อน

ฟังเพราะเสนาะสำเนียง มีสกุณควรเพียง แท้เที่ยงจะขันภัยพาล ฯ คุ้มได้ภัยสี่ประการ โดยนัยจำนาน

อาจารย์ว่าขันยามประจำ ฯ อนึ่งอาจารย์ท่านแนะนำ สาธกเปนคำ ให้จำไว้แจ้งใจจริง นี่ดีสามสิ่ง

อย่างยิ่งว่าโอระงะเภาทอง ฯ โดยนัยนิยมทำนอง อย่างหนึ่งเร่งปอง ขันร้องว่าโประโปเงกะ ฯ

อนึ่งว่ากลัวอะไรทุกข์ฟังเพราะ ฟังเพลินใจเสนาะ ดุจเย้ยดุจเยาะภัยผัน ฯ สามสิ่งนี้นามท่านสรรค์

เมื่อสิ่งใดนั้น ได้พลันมาเลี้ยงไว้เรือน ฯ จะป้องกันภัยให้เชือน บ่มาสู่เรือน เลื่อนเปื้อนจากถิ่นถ่านเท่า

แม้ผู้ใดแจ้งสำเนาโดยตำเรา สาธกถ้อยคำแสดง ฯ รู้แล้วเร่งพึงหาแสวง เลี้ยงดูตามแรง ตกแต่งให้กินนอน

จะเกิดคุณสวัสดีถาวร เปนที่ขจายจร สทอนสะเทือนดินชม ฯ คัดไว้แต่ที่ดีสม ชั่วแล้วไม่นิยม มาถมไว้

ให้รกตา จบสิ้นกระบิลทำรา นาแขาชวา รู้ไว้ให้ร่ำชำนาญ ฯ หาไปกว่าจะได้เนิ่นนาน ตามคำอาจารย์

จะพ่านจะพูดประสบมี

ฯะ ฯ

เลี้ยงไว้จะจำเริญศรี ทุกข์ภัยห่อนมี สามสิ่งนี้นามท่านสรรค์ แต่สิ่งใดนั้น
เปนที่โภคทรัพย์รับเฉลย ฯ ได้พลันมาเลี้ยงไว้เรือน ฯ

หนึ่งสกุณใดมาเคย ถึงยามห่อนเลย จะป้องกันภัยให้เชือน บ่มาสู่เรือน
มาเคยขันคู่ยามเคียง ฯ เลื่อนเปื้อนจากถิ่นถานเรา

ฟังเพราะเสนาะสำเนียง มีสกุณควรเพียง แม้ผู้ใดแจ้งสำเนา โดยตำราเรา
แท้เทียงจะขับภัยพาล ฯ สาธกถ้อยคำแสดง ฯ

คุ้มได้ภัยสิ่งประการ โดยนัยตำนาน รู้แล้วเร่งพึงหาแสวง เลี้ยงดูตามแรง
อาจารย์ว่าขันยามประจำ ฯ ตกแต่งให้กินนอน

อนึ่งอาจารย์ท่านแนะนำ สาธกเปนคำ จะเกิดสุขสวัสดิถาวร เปนที่ขจายจร
ให้จำไว้แจ้งใจจริง สทอนสะเทือนดินชม ฯ

นี่คือสามสิ่งอย่างยิ่ง ..... คิดไว้แต่ที่ดีสม ชั่วแล้วไม่นิยม
ว่าไอระตะเภาทอง ฯ มาถมไว้ให้รกตา

โดยนัยนิยมทำนอง อย่างหนึ่งเร่งปอง จบสิ้นกระบิลตำรา นกเขาชวา
ขันร้องว่าไประไปเยาะ ฯ รู้ไว้ให้รำชำนาญ ฯ

อนึ่งว่ากลัวอะไรทุกข์ฟังเพราะ ฟังเพลินใจเสนาะ หาไปกว่าจะได้เนื่นนาน ตามคำอาจารย์
ดุจเย้ยดุจเยาะภัยผัน ฯ จะพานจะพบประสบมี ฯ:๐—

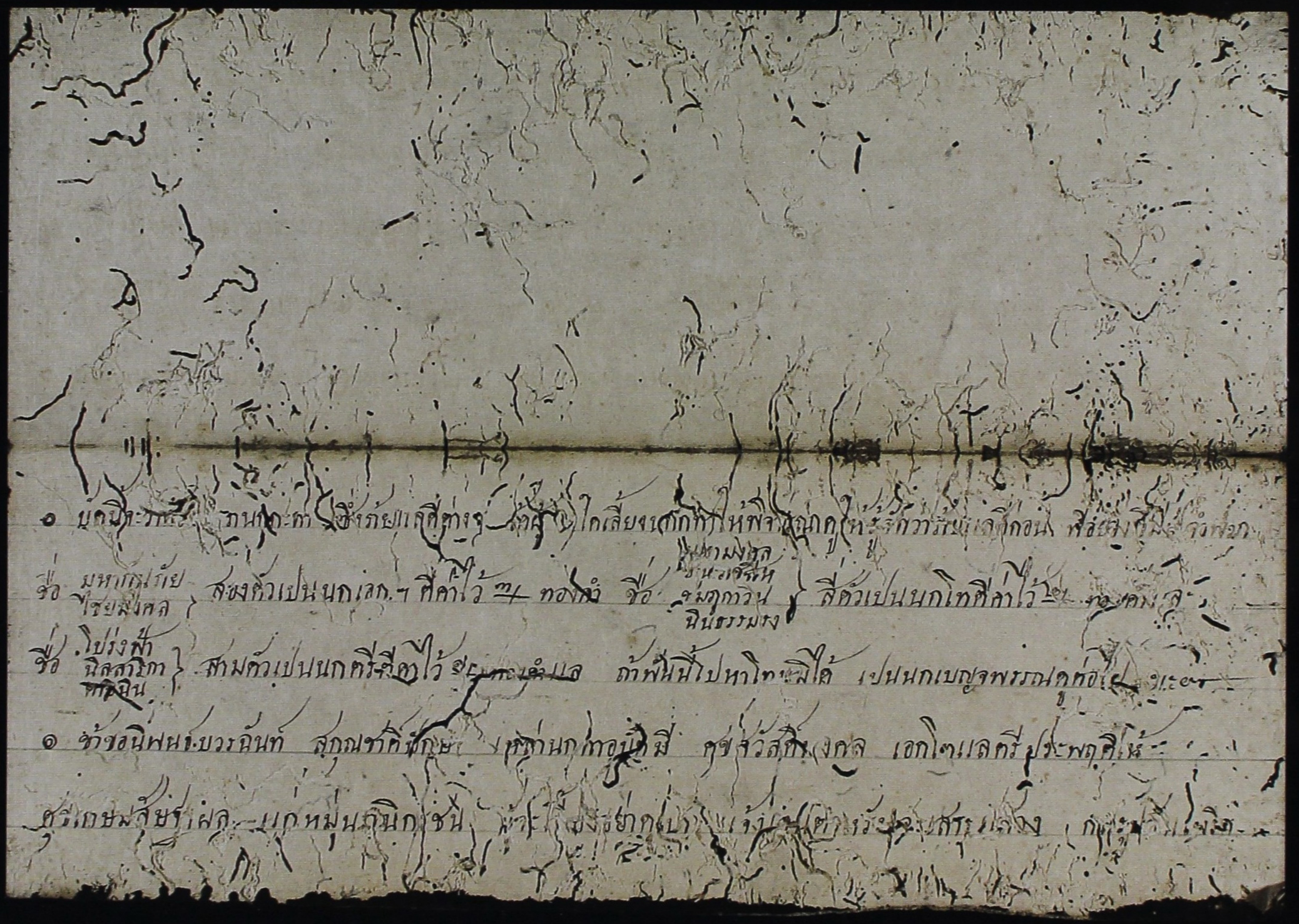

◎ บัดนี้จะว่าด้วยตำรานกกะทา ซึ่งร้ายแลดีต่าง ๆ ถ้าผู้ใดเลี้ยงนกกทาให้พิจารณาดูให้รู้จักว่าร้ายแลดีก่อน ที่อย่างดีมี ๙ จำพวก

ชื่อ มหากันภัย ไชยมงคล } สองตัวเปนนกเอก ๆ ตีค่าไว้ ๓ + ทองคำ ชื่อ มหามงคล ชะนะราชสีห์ ชมภูกาวิน นิลวรรมรง } สี่ตัวเปนนกโทตีค่าไว้ ๒ + ทองคำแล ๆ

ชื่อ โปร่งฟ้า นิลสาริกา ตาบนิน } สามตัวเปนนกตรีตีค่าไว้ ๑ + ทองคำแล ถ้าพ้นนี้ไปหาโทษมิได้ เปนนกเบญจพรรณดูต่อไป ฯ:๐—

◎ ข้าขอนิพนธ์บวรฉันท์ สกุณชาติปักษา เหล่านกกาอุบัติมี คุขสวัสดิมงคล เอกโทแลตรีประพฤติให้

คุขเกษมสัษฐาผล แก่หมู่นกนิกรชน ผู้จะเลี้ยงอย่าดูเบา แจ้งเจนตำหรับจะเสกแสวง กลรูปอันเพริดเพรา

เพรา เขียวแดงแลเหลือง ศรีเทา นิลรัตนเลื่อมศรี ๏ งามภักตร์งามสกลทั้ง กรชกายวเรนทรี

ใสเสียงลำเนียงมฤมี วรลักษณขมขัน ต้องตามตำรสกุณหญิง ดุจกล่าววนันครัน เรียงเรียบลำดับคุณมุทัน

ตะวะเนตคะนาๆ ลางภักตร์เหมือนกุกุฏโป นกยุงแลเยียววรา ลางภักตร์เหมือนมุสิกา แสนกลกลัวแม้นไว

ภัยดีเสมอมีกล่าว กลแจ้งตำหรับไข ต่างภักตร์ต่างสิ้นใน วรลักษณปักษา ๏ ลางรูปต่ำประดุจเปด

แลประมาณดังรูปกา ลาทรงนี่สูงประยุระมา ประณเปียบเทียบทัน ลางรูปแลดุจคลิงโคลง คณนามหนตครัน

นาๆ วเนควรจะสัน บมีรูว่าภยดี ๏ ตัวหนึ่งชื่อมหากันภัย

๏ ตัวหนึ่งชื่อมหากันภัย - เรียงลำดับกันไป ก็เรียกว่าไชยมงคล สองตัวเปนเอก ดำกล งามรูปพร้อมขน

ลำยิ่งสะกุณปักษา ฯ อย่างโทลำดับเนื่องมา สี่ตัวสกุณณา หนึ่งนามมหามงคล ฯ หนึ่งชนะราช สิทธิโสภณ

หนึ่งนามกล่าวกล แลชื่อภูตาอินทรี ฯ หนึ่งโสตรสมยาโดยถวิน ท่านเรียกนามนิล ธำรงอันทรงลักษณา ฯะ

อย่าง ตรีมีสามปักษา หนึ่งนามโปรงฟ้า นิลสาลากาตาบนิล ใครรู้อย่าควรนิน แดงควรนิน [illegible]

เขียวแดงแลเหลืองศรีเทา นิลรัตนเลื่อมศรี ◎ งามภักตร์งามสกลทั่ว กรชกายวเรนทร
ใสเสียงสำเนียงมฤมี วรลักษณขมขัน ต้องตามตำราสกุณหญิง ดุจกล่าววนันครัน เรียงเรียบลำดับคุณมุหัน
ตะวะเนตตะนา ๆ ลางภักตร์เหมือนกุกกุฏไป นกยูงแลเยียววรา ลางภักตร์เหมือนมุสิกา แลนกกฎอันแล่นไว
ร้ายดีเสมอมีกล่าว กลแจ้งตำหรับไข ต่างภักตร์ต่างสันใน วรลักษณปักษา ◎ ลางรูปต่ำประดุจเปิด
แลประมาณดังรูปกา ลาทรงนี้สูงประยุระมา ประถเปียบเทียบทัน ลางรูปแลดุจคลิงโคลง คณนามหันต์ครัน
นา ๆ วเนควรจะสัน ยมีรู้ว่ารายดี

๑ ตัวหนึ่งชื่อมหากันภัย เรียงรำดับกันไป
ก็เรียกว่าไชยมงคล
สองตัวเปนเอกดำกล งามรูปพร้อมขน
ลำยิ่งสะกุณปักษา ๆ
อย่างไทลำดับเนื่องมา สี่ตัวสกุณณา
หนึ่งนามมหามงคล ๆ
หนึ่งชนะราชสิทธิโสภณ หนึ่งนามกล่าวกล
แลชื่อภูตาอินทรี ๆ
หนึ่งโสตรสมยาโดยถวิน ท่านเรียกนามนิล
อำรงอันทรงลักษณา ๆ
อย่างตรีมีสามปักษา หนึ่งนามโปรงฟ้า
นิลสาลิกาตาบนิล
ใครรู้อย่าควรฉิน แดงควรนิน
ทาเล่นบเปนแก่นสาร

ทาเล่นบเล่นเปนแนนสาร ตำรับมีควรการ เปนคำโบราณ ท่านกล่าวแล้วเล่าสืบมา นกเค้าจำพวนคุณไว้วางตำรา
เปนดีเสี้ยงสิ่งแถลง กล่าวไว้หมีใกเคลือบแคลง ผ่ายหลังแจกแจ้ง กุณานุลักษณปักษี ฯะ๓

๑ นกกะทาตัวใดย่อมมีเดือยคู่ขาวดี และแข้งทั้งสองผ่องขาว ปลายเดือยกล้อยขึ้นวับวาว แปดเล่มนั้นขาว เหลือม
เหลืองดังเขาโคพน ปิดเปนอักษรปลายขน ขอบไทคุจกล ตัวหนึ่งแลสองตัวการ ถ้ามีครบท้วนทุกสถาน
ตำราพิชาคาร เรียกชื่อมหากนิภัย ๆ หนึ่งโสตปักษาตัวใด ไนยเนตรศุกใส ปานศรีเปรียบผลพุงคอ สกงอม

คุจย้อมยิ่งยอ เดือยขาวลออ ละเอียดดังงากุญชร เลบเลือมผ่องศรีบวร คุจเขากาษร อันเผือกมาเปรียบด้วยดี
โอษฐ์แม้นเหมือนโอฐปักษี แขกเต้าสกุณี ลม้ายแลคล้ายคุจกล พร้อมด้วยลักษณโสภณ ชื่อโชยมงคล
ทั้งสองเปนเอกสกุณา ผู้ใดได้เลี้ยงรักษา เปรียบดังจินดา มณีบังเกิดแก่ตน ความทุกข์เขญใจทระพล
อันตรีไภยัน อุบอุบาทว์ห่อนมี มาทแม้นเรือร้องอับปรี โคมหิงปักษี ย่อมเง้างหูแดงกรนครม เขาสาร
งอกไปเปนลาง ธรรไรต่างๆ และเกิดในเย่าว์เรือนตน ย่อมจัดบำบัดภัยนัตร์ อันตรายถึงพัน
พลัน

ตำรับมีควรการ เปนคำโบราณ ดุจย้อมยิ่งยอ เดือยขาวลออ
ท่านกล่าวแล้วเล่าสืบมา ละเอียดดังงากุญชร
นกเก้าจำพวกคณนา ไว้วางตำรา เลยเลื่อมผ่องศรีบวร ดุจเขากาษร
เปนดีเลี้ยงสิ่งแถลง อันเผือกมาเปรียบด้วยดี
กล่าวไว้หมิได้เคลื่อยแคลง ผ่ายหลังแจกแจ้ง โอษฐแม้นเหมือนโอฐปักษ์ แขกเต้าสกุณี
กุณานุลักษณปักษ์ ฯ๚ ลม้ายแลคล้ายดุจกล
◎ นกกะทาตัวใดย่อมมี เดือยดูขาวดี พร้อมด้วยลักษณโสภณ ชื่อไชยมงคล
และแข้งทั้งสองผ่องขาว ทั้งสองเปนเอกสกุณา
ปลายเดือยกล้อยขึ้นวิบวาว แปดเล่มนั้นขาว ผู้ใดได้เลี้ยงรักษา เปรียบดังจันดา
เหลือมเหลืองดังเขาใคพน มณีบังเกิดแก่ตน
บิดเปนอักษรปลายขน ขอบไทดุจกล ความทุกข์เข็ญใจทรพล อันตราไภยน
ตัวหนึ่งแลสองตัวการ อุบอุบาทว์ห่อนมี
ถ้ามีครบท้วนทุกสถาน ตำราพิศดาร มาทแม้นเรือร้องอับปรี โคมหิงปักษ์
เรียกชื่อมหากันภัย ฯ ย่อมเข้าหูแดงกรนคราง
หนึ่งใสดปักษาตัวใด ไนยเนตรคุกใส เขาสารงอกไปเปนลาง จรรไรต่าง ๆ
ปานศรีเปรียบผลพุงดอสุกงอม และเกิดในเย่าวเรือนพลัน
ย่อมจักบำบัดภัยนันตร์ อันตรายถึงพัน
เพื่อเพราะนาตยปักษ์

เพื่อเพราะนาตย์ปักษี ภบแล้วเลี้ยงให้จงดี สนเท่ห์อย่ามี อุจส่วนพิทักษ์รักษา เม้นขนลุกจากกายา แห่งสกุณา
แลปลิวไปคิดที่ไกล ตกลงเดหาผู้ใด ย่อมคู้มโภยภัย อุบาทว์ปักษีเจ็ดประการ จงเลี้ยงรักษาพยาบาล
ตำใต้ถาน ปลายตีนอย่าว่ามิควร ไว้ที่ต้องระบอบชอบสงวน อย่าทำลามลวน ให้อดแลยากภรากตรำ จงได้อภิบาล
อุปถัมภ์ นกนักนั้นจักนำซึ่งศุขสวัสมงคล นกกะทาสองอย่างโสภณ โบราณกล่าวกล เปนเอกสกุณปักษา ฯะ๏
๏ นกใดมีศรีโสภา คุจปี่กฤมะรา เข้าดอกเปนปล้องลายดัง ตามตัวเบื้องใต้โดยจง เปนเปราะปล้องกรง

ตราบถึงอุภปักษี ซื่อมหามงคลสกุณี เปนอย่างโทคี ถ้าได้ให้เลี้ยงดำรง ฯ ตัวหนึ่งเดือยกล้อยตรง ดังงวนรถรหง
เสมอทั้งสองบาทา เล็บกลางงอนงามซายขวาย สองเนตร์สกุณา แลแดงเปนแสงนำทอง คุจดังตาไขทั้งสอง
นามกรสมผอง เรียกชื่อชิะนะราชสีห์ ฯ หนึ่งโสตสองเนตร์สกุณี เหลืองเลื่อมรูจี ดังเนตรวิฬาเปรียบปาน แปดเลป
เหลืองศรีสามลาน ดังครอบจักรวาร เอาดอกมาเปรียบเทียบทำ ขนศรีจำเหลืองขำ คุจศรีดอกคำ แลชื่อชมภูถวิน ฯ
หนึ่งโสตสองเนตรสกุณีนิล กล่าวไว้โดยถวิน แลแดงดังแสงลูกว่า กระหม่อมขาดำเนืองภานหน้า ชมภูโลมา

ภบแล้วเลี้ยงให้จงดี สนเท่ห์อย่ามี
อุจส่าหพิทักษ์รักษา
แม้นขนลุดจากกายา แห่งสกุณา
แลปลิวไปติดที่ไกล
ตกลงเคหาผู้ใด ย่อมคู้มโภยภัย
อุบาทว์ปักษีเจ็ดประการ
จงเลี้ยงรักษาพยาบาล ตำใต้สถาน
ปลายตีนอย่าว่ามิควร
ไว้ที่ต้องระบอบชอบสงวน อย่าทำลามลวน
ให้อดแลยากกรากตรำ
จงได้อภิบาลอุปถัมภ์ นกนักนั้นจักนำ
ซึ่งศุขสวัสมงคล
นกกะทาสองอย่างโสภณ โบราณกล่าวกล
เปนเอกสกุณปักษา ฯ:๏

๒๏ นกใดมีศรีโสภา ดุจปีกภุมะรา
เข้าตอกเปนปล้องลายดัง
ตามตัวเบื้องใต้โดยจง เปนเปราะปล้องกรง
ตราบถึงอุราปักษี

ชื่อมหามงคลสกุณี เปนอย่างโทดี
ถ้าได้ให้เลี้ยงตำรง ฯ
ตัวหนึ่งเดือยกล้อยตรง ดังงอนรถรหง
เสมอทั้งสองบาทา
เล็บกลางงอนงามซ้ายขวา สองเนตร์สกุณา
แลแดงเปนแสงนำทอง
ดุจดังตาไข่ทั้งสอง นามกรสมผอง
เรียกชื่อชะนะราชสีห์ ฯ
หนึ่งโสตสองเนตร์สกุณี เหลืองเลื่อมรูจี
ดังเนตรวิฬาเปรียบปาน
แปดเลบเหลืองศรีสามลาน ดังครอบจักรวาร
เอาดอกมาเปรียบเทียบทำ
ขนศรีจำเหลืองขำ ดุจศรีดอกคำ
แลชื่อชมภูกาวิน ฯ
หนึ่งโสตสองเนตรสุกุณีนิล กล่าวไว้โดยถวิน
แลแดงดังแสงลูกว่า
กระหม่อมขาดำเนืองภานหน้า ชมภูโลมา
แลแดงดังขนนกกฎ

แลแดงดังงานนกกฎ เกือบเล็บมิตมก แดงศรีใสสถ ดังท้องงูเหาผงตรง มีนามชื่อนิลธรรมรง ใครภบแล้วจง

ทนุบารุงรักษา สีพวกโทกโทก คุ้มภัยโรคา อุบัติอุบงทว์อันตราย มีคุณสามปีโดยหมาย พ้นกว่านั้นคลาย

บุหมดแล้วพึงปลอยเสีย หนึ่งกระหม่อมผ่านหน้าเนื่องกัน ดำทั่วสัพสรรพ์ รหางทั้งปวงดังกา ในยเนตร์ทั้งซ้ายขวา

ดุจเลกนวัยหน่า แลเลื่อมเปนมันใสสด ชมภูชายจะน้อยปรากฏ ตำรากำหนฎ แดงเหลืองแลเล็บเดือยปาก

ศรีดังนิ้นอยู่หายาก ย่อมมีคุณมาก แลเรียกชื่อนิลสาริกา ตัวหนึ่งกระหม่อมเนื่องผ่านหน้า ทั่วพื้นกายา

ตำบลอนั้นชื่อดาบนิล ฯะ

หนึ่งนามโปรงฟ้าโดยถวิน ก้นลายตพายวิ่น ซึ่งโทษอันชั่วบูริยบูรณ ฯะ

กว่าวายกลับกลายสิ้นสูญ ศรีสวัสดิ์เพิ่มพูล ทั้งสามเปนศรีสกุณา ใครเลี้ยงจะมียศถา สถิงฆารีเภคา

ดังคำพารกกล่าวนาน นอกนั้นเปนแต่ประมาณ พ้นทั่วทุกประการ ซึ่งโทษแลคุณห่อนมี เก้าพวกเปนยิ่งศักดิ์ศรี

ให้คุณสามปี แก่ท่านผู้เลี้ยงรักษา ฯะ

เดือยเล็บมิตมด แดงศรีไสสถ
ดังท้องงูเหาดงตรง
มีนามชื่อนิลธรรมรง ไครภบแล้วจง
ทนุบำรุงรักษา
สีพวกโทกรีชา คุ้มภัยโรคา
อุบัดอุบาทว์อันตราย
มีคุณสามปีโดยหมาย พันกว่านั้นคลาย
บูชาแล้วพึงปล่อยเสีย
หนึ่งกระหม่อมผ่านหน้าเนืองกัน ดำทั่วสัพสรรพ์
รหางทั้งปวงดังกา
ไนยเนตร์ทั้งคู่ซ้ายขวา ดุจเลดน้วยหน่า
แลเลื่อมเปนมันไสสด
ชมภูชายจะน้อยปรากฏ ตำรากำหนฏ
แดงเหลืองแลเล็บเดือยปาก
ศรีดังขมินออยหายาก ย่อมมีคุณมาก
แลเรียกชื่อนิลสาริกา
ตัวหนึ่งกระหม่อมเนื่องผ่านหน้า ทั่วพื้นกายา
ดำปลาดนั้นชื่อดาบนิล ฯ:๏

หนึ่งนามโปรงฟ้าโดยถวิน ก้นลายตพายวิ่น
ซึ่งโทษอันชั่วบูริยบูรณ ฯ:๏
กล่าวร้ายกลับกลายสิ้นสูญ ศรีสวัสดิ์เพิ่มพูล
ทั้งสามเปนศรีสกุณา
ใครเลี้ยงจะมียศถา สฤงฆารโภคา
ดังคำการกกล่าวนาน
นอกนั้นเปนแต่ประมาณ พ้นทั่วทุก
ประการ ซึ่งโทษแลคุณห่อนมี
เก้าพวกเปนยิ่งศักดิ์ศรี ให้คุณสามปี
แก่ท่านผู้เลี้ยงรักษา ฯ:๏

๑ ๏ ๑ ๏ ๏ ๏

๏ ขอกล่าวตำหรับนกกะทา วิกลรูปปีทวา หลายพวกทุพลพ่าย คุณโทษอันตราย ส่งให้แก่ผู้เลี้ยง อุปถัมภ์จะฉิบหาย บางทีก็วอดวาย เพราะกพาอัปประมงคล แม้นภบอย่าประมาท ทำย่ำยีบอเปนผล เร่งปล่อยเสียจากตน จรสู่ที่คาไล อย่าหลงพะวงคิด นกทาฤาจงไร เที่ยงแท้อย่าสงไสย จะดีฉินหมิ่นคนาน นกโหดชื่ออมเพลิง แลกองเพลิง อรณีสาร ทูลเพลิงเดือยปีกกระบาน เวียนกระบอกเง่าหูแดง ก้นลายตะพายขาด เสาเรือนเพลิงดีนสุกแสง เลี้ยงไว้ป่วยการแรง ถอนตะลุงแลสอยดาว

๑ อมเพลิงนั้นอ้าโอษฐหาว ขันพลุงเปนควัน
แลปากก็แดงแสงฉัน
หนึ่งโสตเราะกรงจรจัร ยืนขึ้นค้างคัน
เรียกว่าอรณีสาร
ผู้ใดเลี้ยงดูพยาบาล จักเกิดภัยพาล
วิบัติมาเบียดเบียนตน
นกใดหลังแดงขาวขน โบราณกล่าวกล
และนกนั้นชื่อว่ากองเพลิง ฯ
หนึ่งโสตกระหม่อมนั้นแดงเถลิง ชื่อว่าทูลเพลิง
ท่านห้ามมิให้รักษา ฯ
อนึ่งสร้อยแซมลงมา เคียงสอสกุณา
ปลาดแลหากแถลง
ท่ากล่าวเรียกเง้าหูแดง สามหมู่แจกแจง
ว่าร้ายแลชั่วสาหาร
ใครเลี้ยงจะเกิดภัยพาล สามเดือนประมาณ
แลไฟจะไหม้เคหา
จะได้ทุกข์เทวศโลกา อันตรายนา ฯ
อุบาทว์วิบัติผังมี

อยู่มาวันหนึ่ง แม่นกเลี้ยงลูกมาได้สามตัว ตระหนักในใจว่า ลูกทั้งสามนี้ เราจะต้องสอนให้รู้จักวิชาหากินเสียก่อน ที่จะปล่อยให้ออกไปหากินตามลำพังตัวเอง มิฉะนั้นแล้วจะเป็นอันตรายได้ง่าย ครั้นถึงวันหนึ่ง แม่นกจึงได้พาลูกทั้งสามออกไปหากินด้วย ครั้นได้อาหารแล้ว ก็พาลูกกลับรังมาพักผ่อน ครั้นรุ่งขึ้นวันใหม่ แม่นกก็พาลูกออกไปหากินอีก ทำเช่นนี้อยู่เป็นประจำ ลูกนกทั้งสามก็เจริญเติบโตขึ้นโดยลำดับ ครั้นวันหนึ่ง แม่นกได้พาลูกไปหากินตามเคย ขณะที่กำลังหากินอยู่นั้น ได้มีนายพรานคนหนึ่งถือปืนเดินมา ครั้นเห็นแม่นกกับลูกนกทั้งสามกำลังหากินอยู่ด้วยกัน นายพรานก็ดีใจ คิดว่าจะได้นกเป็นอาหาร จึงยกปืนขึ้นเล็งยิงไปที่แม่นกกับลูกนก แม่นกเห็นนายพรานยกปืนขึ้นเล็งยิงมาดังนั้น ก็ตกใจกลัวตาย จึงร้องสั่งลูกนกทั้งสามว่า ลูกเอ๋ย นายพรานคนนี้มันร้ายกาจนัก มันจะยิงเราให้ตายเสียแน่ ๆ ลูกจงรีบบินหนีไปเสียเร็ว ๆ อย่าได้อยู่ช้าเลย ลูกนกทั้งสามได้ยินแม่นกร้องสั่งดังนั้น ก็รีบบินหนีไปทันที ฝ่ายนายพรานเห็นนกบินหนีไปดังนั้น ก็ยิงปืนขึ้นไปตามเคย แต่ยิงไม่ถูกนก ลูกปืนได้ไปถูกต้นไม้ใหญ่ต้นหนึ่งเข้า ต้นไม้ใหญ่ต้นนั้นก็ล้มลงมาทับนายพรานตายคาที่ทันที

ตัวอย่างนิทานคำกลอน หนึ่งเรื่องแห่งนกเขาเพราะ สุดหายหวน ชื่อนกล่อยคาวกล่าวกล่อน หนึ่งเล่าอ้นอยู่ถูกช้าง ทุพยาคดีบันลือ ย่นย่อเลือกวินิมัยสาร หนึ่งโสตเตือยส่งกู่ร้องปาหาน ปลายงุมปักลง เรียกชื่อว่าเตือยปักษา นกทั้งสามนี้สาธุ. ใครเลี้ยงจะฝึกสอนสั่งนั้นให้ได้ทุกสิ่งทุกอย่าง เกิดไฟฟ้าอันตราย ทุกสิ่งวิบัติพังสิ้น ใครดูรู้เกษมปีกปี. เร่งปล่อยทันที. อย่าเลี้ยงบำรุงรักษา สิ้นเสร็จทำหนังสือนกกะทา เรื่องนกกล่าวมา ซึ่งข้าพเจ้าได้บริบูรณ์ ฯ

ข้าพเจ้าขอมีนามชื่อนายวาทิตร์ วิลัยลักษณ์ ได้จัดการเรียงเสร็จ เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ร.ศ.๑๓๐ ตรงกับวันที่ ๒๑ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๕๔

แม้นเลี้ยงสืบไปสามปี ภรรยาบุตรี หางยับยุ่ยสุยผง เรียกถอนตลุงตรง
จะพลัดพรากจากกัน ตามชั่วอันกล่าวก่อนการ
จะผิดพวกพ้องเผ่าพันธุ์ อนึ่งจะอาสัญ หนึ่งเงยแหงนเราะเพดาล สุดกายทยาน
ฉิบหายมอดม้วยคงตรง ชื่อนกสอยดาวกล่าวกล่อน
ให้เร่งปล่อยเสียอย่าหลง เลี้ยงละเลยจง หนึ่งเล่าก้นรายลูกศร ตพายขาดบันรอน
จำไกลอย่าได้ยินดี ฯ ย่นย่อแลกวินมีกรง
นกไดตีนแดงแสงศรี น้ำฝางรูจี หนึ่งโสตเดือยสองเดือยบาทยง ปลายงุมปีกลง
เลี้ยงไว้ไม่หายศรีเดิม เรียกชื่อว่าเดือยปีกบาน
เรียกชื่อว่าเสาเรือนเพลิง เลี้ยงไม่ชอบเชิง นกทาเล่านี้สาธาร ใครเลี้ยงจะผลาญ
อุบาทว์จรรไรนานา ฯะ ผู้นั้นให้ได้ทุกข์ทน
◎ หนึ่งโสตเราะตรงไปมา เวียนกบอกทันญา แทบถึงฉิบหายวายชน เกิดไฟภัยันตร์
แห่งตนเปนนิจนิรันดร์ ทุกสิ่งวิบัตรพังมี
ถ้าใครเลี้ยงรักษามัน เอาความโทษทัณฑ์ ใครดูรู้โทษปีกษี เร่งปล่อยทันที
มาให้เจ้าของอาตมา อย่าเลี้ยงบำรุงรักษา
ตัวหนึ่งเราะตรงสหัศสา เงยหงายษรีรา สิ้นเสร็จตำหรับนกกะทา เรื่องราวกล่าวมา
แล้วโดดถลึงลมลง ซึ่งร้ายแลดีบริบูรณ์ ฯ๏

ข้าพเจ้ามีนามตามฉายาว่าศรีคุตโต,. ได้คัดจัดเรียงแล้ว แต่วันที่ ๒๑ สิงหาคม ร.ศ. ๑๓๐ วัน ๒ ฯ ๙ ค่ำปีกุน ๑๒๗๓
๑๒

คณะผู้จัดทำ

ตำราดูลักษณะแมวและนก

ฉบับ

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์

ผู้จัดพิมพ์	วัดบวรนิเวศวิหาร แขวงบวรนิเวศ เขตพระนคร กรุงเทพฯ
ที่ปรึกษา	สมเด็จพระวันรัต (จุนท์ พุรหฺมคุตฺโต) พระโสภณคณาภรณ์ (สมจิตต์ อภิจิตฺโต) รองศาสตราจารย์สุเชาวน์ พลอยชุม
บรรณาธิการ	ชูเกียรติ สัจจาเฟื่องกิจการ
ผู้ช่วยบรรณาธิการ	โสภี สัจจาเฟื่องกิจการ
พิมพ์ครั้งที่ ๑	พุทธศักราช ๒๕๕๔
จำนวนพิมพ์	๑,๐๐๐ เล่ม
ISBN	๙๗๘-๖๑๖-๓๙๔-๘๐๗-๖
พิมพ์ที่	โรงพิมพ์อุดมศึกษา เลขที่ ๘/๑ หมู่ ๑๓ ถนนบางนา-ตราด กม. ๗.๕ ตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

